

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

โดย
นางสาวณัฐพร ส่งศรี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

โดย
นางสาวณัฐพร ส่งศรี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

MORAL SCHOOL MANAGEMENT OF BANPONG 3 SCHOOL CLUSTER,
BANPONG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

A Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
Department of Educational Administration
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย บ้านโป่งที่ 3
โดย	ณัฐพร ส่งศรี
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา แผนก ข ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

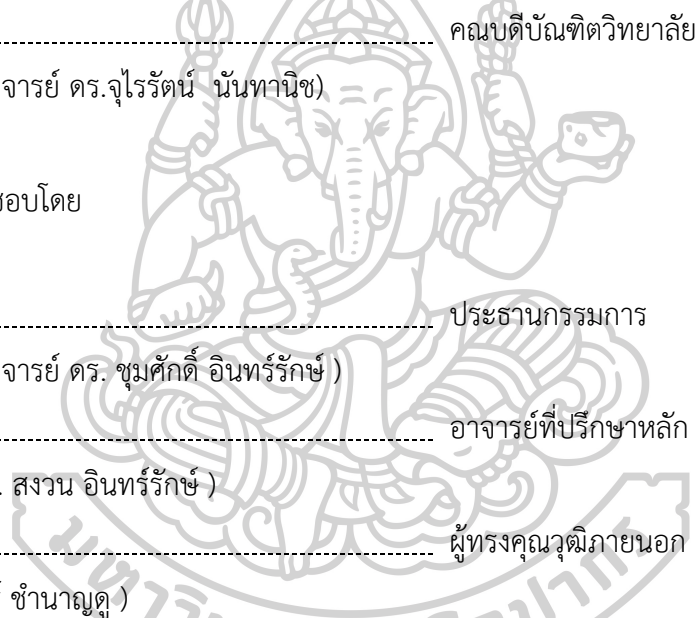
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ดร. ณรินทร์ ชำนาญดู)

58252370 : การบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

นางสาว ญัฐพร ส่งศรี: การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3
3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อาจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ประชากรได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การวางแผนงานคุณธรรม สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน กำหนดการติดตามนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม โดยร่วมดำเนินการ SWOT analysis และให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมองใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรม 2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน โดยประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนปฏิบัติตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน ใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทาง 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน โดยให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร และแนะนำ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรม/กิจกรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยกำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ครูเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

58252370 : Major (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Keyword : MORAL SCHOOL MANAGEMENT

MISS NATTAPORN SONGSRI : MORAL SCHOOL MANAGEMENT OF BANPONG 3 SCHOOL CLUSTER, BANPONG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE THESIS ADVISOR : SANGAUN INRAK, Ph.D.

The objectives of this research were to examine 1) Moral School Management of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province. 2) Guidelines for the development of Moral School Management of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province. The research population were 3 schools under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 3 in Banpong 3 School Cluster in the Moral School Project, consisting of 1) the school director 2) teacher in charge for the Moral School Project 3) teacher in charge of the school's subject 8 groups of 3 schools. The research instruments used in the research were a questionnaire regarding the management of Semi-information system in schools and a structured interview. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research revealed that:

1. Moral School Management of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province, individually and collectively, was found at a high level.
2. The development guidelines for Moral School Management of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province, the aspect of processing data were: There are details as follows: 1) In respect of moral planning by to join the SWOT analysis and pay attention to every comment and suggestion in brainstorming sessions as a guideline for moral planning. 2) Mechanism creation the practice by to behave as a good model for students. Behave in accordance with the guidelines of morality, goals and behaviors, positive indicators and co-determination of assessment criteria Used as a directional practice. 3) In the follow-up of the supervisory activities, by to give advice in a friendly manner and to encourage the creation of innovation / activities to be used in the development of the moral work of the school. 4) Performance appraisal by defined as clear indicators of success in the operation. Promote knowledge for teachers to be used in organizing activities and promote the process of participation in the operation.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จาก อาจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ประธานสอบ และ ดร. ณรินทร์ ชำนาญดู ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูง พร้อมทั้งขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้ให้ความรู้ แนวคิด และแนวทางในการศึกษาวิจัย และให้กำลังใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครูจากโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณนายชัยวัฒน์ มณีโชติ และนายกฤติภณ เณรตาก้อง จากโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) นายณปภัช โล่ห์จินดา นางบุญเรือน สายทอง และนายปราโมทย์ เกียรติศิริ จากโรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม นางวรรณดี วราสินธุ์ จากโรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชาชนุเคราะห์) ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

ขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจ ทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ณัฐพร ส่งศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	2
ปัญหาของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ข้อคำถามการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	7
ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม.....	11
ความหมายของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม.....	11
ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม.....	11
การนำคุณธรรม จริยธรรมไปปรับใช้ในองค์กรต่าง ๆ.....	13
ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม.....	15

จุดมุ่งหมาย	16
กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ.....	16
สาระสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	18
จุดมุ่งหมายของกิจกรรม	18
หลักการจัดกิจกรรม	19
องค์ประกอบของกิจกรรม	20
หลักการโรงเรียนคุณธรรม.....	21
แนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม	21
การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม.....	28
การนิเทศติดตาม	31
บทบาทของนิเทศอาสา.....	32
เป้าหมายการนิเทศติดตาม	32
ประเด็นสำคัญของการนิเทศอาสา.....	33
การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม และการประเมินผล.....	34
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3.....	34
โรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม.....	36
โรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชาชนุเคราะห์).....	37
โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5).....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
งานวิจัยในประเทศ	39
งานวิจัยต่างประเทศ.....	41
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย.....	45
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	45
ระเบียบวิธีวิจัย.....	46

แผนแบบของการวิจัย.....	46
ประชากร.....	47
ผู้ให้ข้อมูล.....	47
ตัวแปรที่ศึกษา.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	54
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3.....	56
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3.....	62
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	64
สรุปผลการวิจัย.....	64
การอภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	70
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	70
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	71
รายการอ้างอิง.....	72
ภาคผนวก.....	75
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ รายชื่อสถานศึกษา.....	76

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทาง และ รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ 79

ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 82

ประวัติผู้เขียน 89

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพพ.ราชบุรี เขต 2 (โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3)	35
ตารางที่ 2 ประชากรและผู้ให้ข้อมูล	47
ตารางที่ 3 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	55
ตารางที่ 4 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับ การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวม	56
ตารางที่ 5 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับ การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการวางแผนงานคุณธรรม	57
ตารางที่ 6 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับ การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน	58
ตารางที่ 7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับ การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน	59
ตารางที่ 8 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับ การบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	61

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	8
แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย.....	10

บทที่ 1

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) พระราชทานให้ คณะองคมนตรี ในโอกาสการจัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” เมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยมีพระราชกระแส รับสั่งที่ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและ นักเรียน ดังนี้

“ให้ครูรักเด็ก และเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้อย่างแข่งขัน แต่ให้ แข่งกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่ง ช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรม ให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี”

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสนองพระราชประสงค์ในการส่งเสริมการสร้างคุณงามความดี ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสร้างคนดีให้บ้านเมือง จึงเป็นที่มาของการจัดตั้ง “มูลนิธิ ยุวสถิรคุณ” โดยการสนับสนุนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้ดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนควบคู่กันไปในศูนย์ 3 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา และศูนย์โรงเรียนคุณธรรม¹

โรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน การพัฒนา คุณภาพโรงเรียนจึงเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนัก และให้ความสำคัญ ในการปฏิบัติงานรองรับการพัฒนาการศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 -2561) ซึ่งมุ่งเน้น หลักการพัฒนาการศึกษาทั้งด้าน “คุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม”²

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักใน ความสำคัญของการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จึงกำหนดนโยบายการพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ”

¹ ปกั้วดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 9.

² บัลลังก์ โรหิตเสถียร, **ปฏิรูปกศ.ทศวรรษที่ 2**, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=11936&Key=news1>.

ซึ่งโรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน แนวคิดการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนจึงเป็นความสำคัญสูงสุดในการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นชนบท ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มักต้องโอกาสในการได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ³ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เชื่อมมั่นและศรัทธาในการปฏิบัติงานของโรงเรียน และไม่จำเป็นต้องส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง นำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง โดยโรงเรียนและชุมชนสามารถจัดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ บริการ และเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้อัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” มาเป็น วิสัยทัศน์ในแผนดำเนินงาน⁴ ซึ่งโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือโรงเรียนคุณธรรมเป็นสถานศึกษา ที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อน กิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนา และปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้⁵

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพครูให้มีความสามารถ ในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี และสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวมได้ ภารกิจที่สำคัญคือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์และการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังอบรม บ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน สามารถ พึ่งตนเองได้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสุขและความเจริญ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนตามแนวทางของศูนย์โรงเรียน คุณธรรมมูลนิธิยุวสถิรคุณ จะเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดี ความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้

³ ญัตติฯกร วิรุณพันธ์, **โรงเรียนตีประจำตำบล (1 โรงเรียน 1 ตำบล)**, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=16721&Key=news12>.

⁴ ปกัสนวดี วีรภักดี และคณะ, **คู่มือการจัดการกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 10.

⁵ เรื่องเดียวกัน, 24.

เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ด้วยความภาคภูมิใจ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนให้น้อยลง และส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ และเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมเพื่อการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมเครือข่ายในโอกาสต่อไป

งานหลักของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จึงให้ความสำคัญกับงานพัฒนาศักยภาพครู เพื่อให้ครูสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้บรรลุผลสำเร็จ การพัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้ ความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวมได้ จะเป็นหลักประกันสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสามารถเริ่มต้น และดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นของครู ร่วมกับการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารความร่วมมือของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน⁶

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือ โรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วยงาน 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน 3) การนิเทศติดตามโรงเรียน และ 4) การรายงานความก้าวหน้า และการประเมินผล⁷ ซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือ “การแปลงคุณธรรมให้เป็นจริยธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์” ดังนั้น แนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานคุณธรรมอัตลักษณ์ ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ซึ่งเกิดจากการประชุมระดมสมองของโรงเรียนตนเอง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันตามสภาพปัญหาเชิงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ๆ หรือคุณธรรมความดีที่โรงเรียนต้องการสร้างขึ้น เมื่อประชุมระดมสมองได้ความเห็นร่วมกันแล้ว จึงนำมาเขียนเผยแพร่ ในรูปของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ เพื่อประกาศเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ร่วมกันกำหนดขึ้น⁸

ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน มีกระบวนการบริหารงาน ดังนี้
1) การวางแผนงานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ
4) มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ครบรอบบริหารงาน ประมาณ 1 ปีแล้ว นำผลจากการประเมินผล

⁶ เรื่องเดียวกัน, 9-11.

⁷ เรื่องเดียวกัน, 12-14.

⁸ เรื่องเดียวกัน, 16.

การปฏิบัติงานมาปรับปรุงแผนงานคุณธรรมฉบับต่อ ๆ ไป การลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะพัฒนาให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนคุณธรรมอย่างยั่งยืน⁹

ปัญหาของการวิจัย

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านทำให้เปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์เดิมที่อยู่ด้วยกันแบบพึ่งพาอาศัย กลายเป็นสังคมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม เอารัดเอาเปรียบกัน ขาดน้ำใจ เอื้ออาทรต่อกัน ส่งผลให้เยาวชนไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่แสดงออก ในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่พึงประสงค์ ขาดคุณธรรมจริยธรรม¹⁰

จากผลจากการพัฒนาประเทศในระยะผ่านมาให้ความสำคัญเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูง มีความก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ทำให้เกิดปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อน ระบบสังคมที่เคยดีงามของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าพัฒนาสังคมในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจจึงทำให้เกิดปัญหาความอ่อนแอของคุณธรรมจริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม การขาดคุณธรรมจริยธรรมทำให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหายาเสพติดและปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย หากปล่อยไว้จะเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติด้วย

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในสังคมให้เป็นคนดี จึงเป็นเรื่องที่จำเป็น เพราะคนในสังคมต่างเรียกร้องในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย แม้เป็นเรื่องที่ยากยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน และมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก¹¹ เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อความประพฤติ และการแสดงออกของเยาวชน กระแสสังคมเกี่ยวกับ

⁹ เรื่องเดียวกัน, 41.

¹⁰ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ร้อยโรงเรียนดีวิถีพุทธชั้นนำ รุ่น 1 : โครงการประเมิน เสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553), 1.

¹¹ กรมการศาสนา, การอบรมคุณธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (กรุงเทพฯ: กองทุนส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาฯ, 2554), 1.

ค่านิยมในการเลียนแบบในด้านการแต่งตัว พฤติกรรม ไม่เว้นแม้แต่การใช้ภาษาพูด การเขียน ความนิยมในชาวต่างชาติมีมากขึ้นทำให้เยาวชนไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมเด็กก้าวร้าว¹² เกิดพฤติกรรมการรังแก

พฤติกรรมการรังแกระหว่างนักเรียนในโรงเรียนถือว่าเป็นปัญหาระดับประเทศและเป็นปัญหาระดับโลกที่เกิดขึ้นตามปกติและเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในหลายโรงเรียนทั่วประเทศและทั่วโลก ซึ่งเป็นปัญหาที่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างก็รับรู้และทราบกันดี ไม่ว่าจะเป็นระหว่างนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา โดยปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่น่าวิตกอย่างยิ่งที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อคุณภาพชีวิต สภาพจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก และร่างกายของนักเรียน ทั้งที่ส่งผลกระทบต่อเด็กที่มีพฤติกรรมการรังแกและนักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแก นอกจากนี้ปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนยังเป็นปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนหนักใจให้กับนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารทางการศึกษา และบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขก็จะส่งผลร้ายหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อนักเรียนหรือสังคมในอนาคตได้ เพราะพฤติกรรมการรังแกซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้งจนกลายเป็นนิสัยความเคยชินอาจส่งผลให้เขาโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความหยาบคาย ก้าวร้าว อันธพาล และในที่สุดอาจกลายเป็นอาชญากรในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ทั้งการกระทำต่อคู่สมรส การกระทำต่อบุตรหลาน และการกระทำต่อบิดามารดาที่แก่ชรา

ในขณะที่เดียวกันสังคมไทยกลับไม่ค่อยให้ความสำคัญ ไม่ตระหนัก และไม่ให้ความสนใจกับการแก้ปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนอย่างจริงจังเท่าที่ควร มักมองข้ามปัญหาดังกล่าวโดยคิดว่าปัญหาดังกล่าวเป็นพฤติกรรมตามปกติธรรมดาของวัยเด็กของนักเรียน หรือเป็นพฤติกรรมการเล่นอย่างสนุกสนานที่อาจเกินขอบเขตไปบ้าง หรือเพราะความไร้เดียงสาของนักเรียนเอง ซึ่งทำให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนไม่ได้ให้ความสนใจ ที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังเท่าที่ควร¹³

ทั้งนี้หลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง มยส. เพื่อมุ่งให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนจะเติบโตไปพร้อมกับมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัวไปตลอด ดังพระราชประสงค์

¹² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ร้อยโรงเรียนตีวิถีพุทธชั้นนำ รุ่น 1 : โครงการประเมิน เสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553), 274.

¹³ เกษตรชัย และทีม, พฤติกรรมการรังแกของนักเรียน (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2556), 1.

ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” ด้วยเหตุนี้โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 จึงเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม และร่วมขยายผลไปสู่โรงเรียนโดยรอบ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยอยากทราบแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มโรงเรียนบ้านโป่งที่ 3 ต่อไป โดยใช้การขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) การวางแผนงานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน¹⁴ มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อทราบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

ข้อคำถามการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อคำถามของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เป็นอย่างไร

¹⁴ ปัทมวดี วีรภักดี และคณะ, *คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม* (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 41.

สมมติฐานการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถาม ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เป็นพหุแนวทาง

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ในประยุคต์มาจากทฤษฎีเชิงระบบแบบเปิดของลูเนินเบอร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานความคิดว่า องค์การเป็นระบบ ระบบหนึ่งที่มีองค์ประกอบซึ่งสัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายขององค์การร่วมกันชุดขององค์ประกอบดังกล่าวมี 5 ประการดังนี้ 1) ปัจจัยป้อนเข้า (inputs) 2) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (transformational process) 3) ปัจจัยป้อนออก (outputs) 4) ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และ 5) สภาพแวดล้อม (environment)¹⁵ ปัจจัยนำเข้าในการจัดการศึกษามี 4 ประการ ประกอบด้วย 1) การจัดการ (management) 2) บุคลากร (man) 3) งบประมาณ (money) และ 4) วัสดุอุปกรณ์ (materials)¹⁶ ซึ่งปัจจัยนำเข้าเหล่านี้จะถูกแปรเปลี่ยนโดยกระบวนการขององค์กรมี 3 ประการ ประกอบด้วย 1) การบริหาร 2) การนิเทศ และ 3) การเรียนการสอน¹⁷ จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่เกิดแก่ตัวนักเรียน (ตั้งแผนภูมิที่ 1)

ส่วนการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) การวางแผนงานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน¹⁸

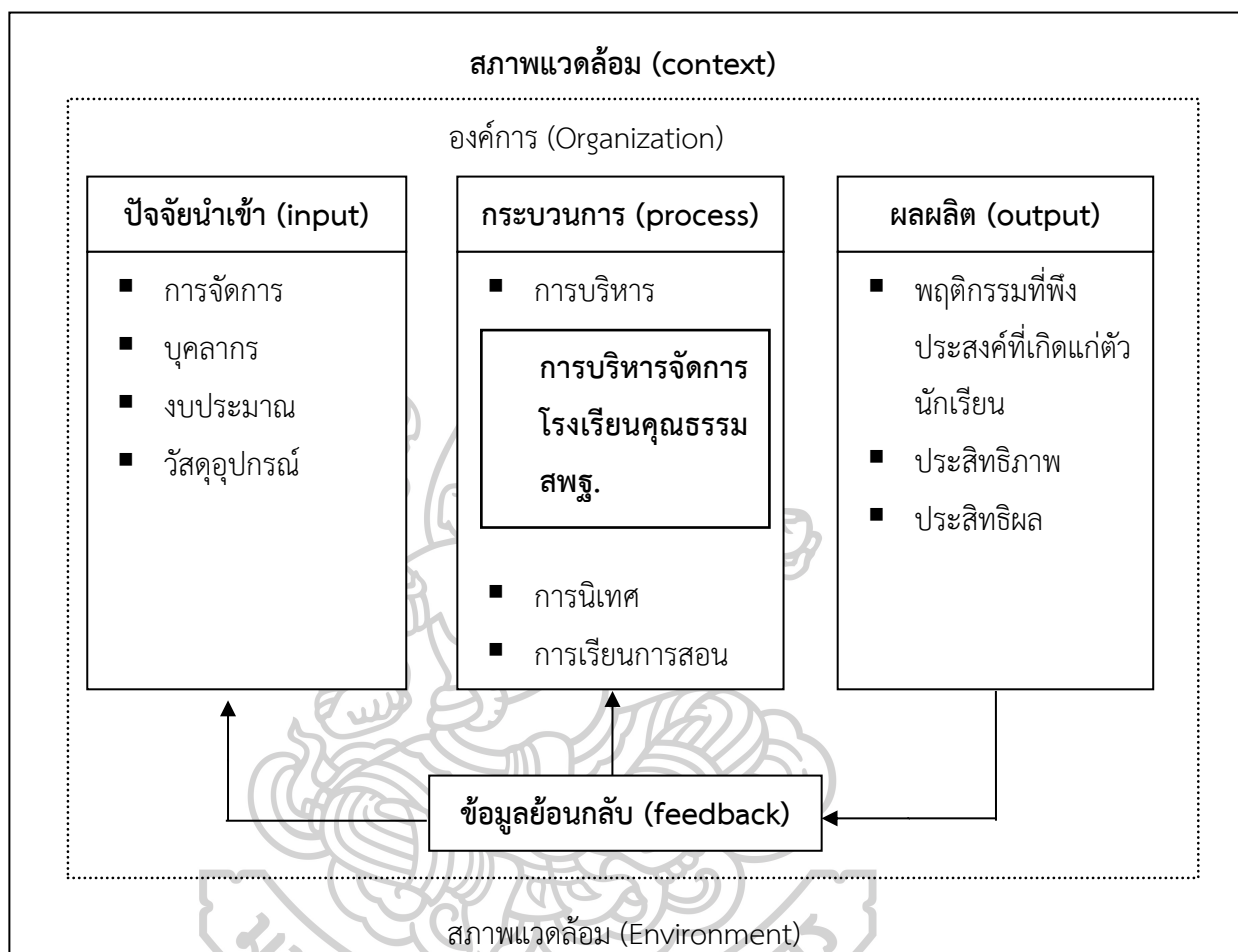
¹⁵ Fred C. Lunenburg & Allan C. Ornstein, **Educational administration: Concepts and practices**, 5th ed. (Belmont, CA: Wadworth/Cengage Learning, 2008), 201-202.

¹⁶ จันทราณี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, 2545), 13.

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, “การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงโรงเรียน,” ใน **หนังสือชุดการประกันคุณภาพการศึกษา, อันดับที่ 5** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 2-3.

¹⁸ ปกีสวัสดิ์ วีรกีตติ และคณะ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 41.

จากกรอบแนวคิดของการวิจัย การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียน
กลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ซึ่งสามารถนำมาแสดงขอบเขตการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา : Fred C. Lunenburg & Allan C. Ornstein, **Educational administration: Concepts and practices**, 5th ed. (Belmont, CA: Wadworth/Cengage Learning, 2008), 201-202.

: จันทรานี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: ปู้คพอยท์, 2545), 13.

: ปกีสวดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด, 2560), 41.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยผู้วิจัยได้นำการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) การวางแผนงานคุณธรรม หมายถึง การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน โรงเรียนพัฒนาไกล ในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการสร้างควมมีส่วนร่วม มีคณะทำงานรับผิดชอบมีนักเรียนแกนนำมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผล 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน ในช่วงของการปฏิบัติงาน ควรมีการนิเทศงานเป็นระยะ ๆ มีผู้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศติดตามงาน สอนงาน ให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้งานเป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที และปรับปรุงงานให้ดีขึ้นได้ตลอดเวลา การนิเทศติดตามงานจะเป็นการกระตุ้นส่งเสริม เสริมแรง ให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้ดำเนินการอย่างราบรื่นจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาอย่างกัลยาณมิตร การนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่องจะเป็นหลักประกันที่ดีต่อความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การประเมินผลควรทำ 2 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลในระดับโครงการคุณธรรม และการประเมินผลภาพรวมของโรงเรียนระดับความสำเร็จของโครงการคุณธรรมต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จในภาพรวมของโรงเรียน ดังนั้น การเลือกใช้ตัวชี้วัดจึงมีความสำคัญ และมีผลต่อการแสดงผลความสำเร็จแตกต่างกัน¹⁹ ดังแผนภูมิที่ 2

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, 41-51.

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม
<ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผนงานคุณธรรม <ol style="list-style-type: none"> 1.1 วิสัยทัศน์ 1.2 เป้าประสงค์ (Ultimate Goal) 1.3 วัตถุประสงค์ 1.4 ยุทธศาสตร์ดำเนินงาน 1.5 แผนปฏิบัติ 2. สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3. กำหนดการติดตามนิเทศงาน 4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน <ol style="list-style-type: none"> 4.1 การประเมินผลในระดับโครงการคุณธรรม 4.2 การประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน 4.3 ผลลัพธ์/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : ปภัสราวี วีรภักดี และคณะ, คู่มือการจัดการกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด, 2560), 41-51.

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย ดังนี้

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง สถานศึกษาที่ผู้บริหารครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดี ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็น พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้

โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ในปีการศึกษา 2561

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รายละเอียดของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ โดยสรุปประเด็นและสาระสำคัญที่สอดคล้องกับขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม 2) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 และ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

ความหมายของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง สถานศึกษาที่ผู้บริหารครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดี ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็น พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้²⁰

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

การให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” มีหลากหลายมาก ทั้งทางด้านศาสนา และด้านวิชาการ เพื่อทำความเข้าใจและนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติได้ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี²¹

²⁰ ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ, *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม* (กรุงเทพฯ: บริษัทสหมิตร พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 24.

²¹ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556), 263.

สดศรี สัตยธรรม กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความประพฤติที่เป็นคุณงามความดีจนเคยชินด้านใดด้านหนึ่ง²²

ทิตนา แชมมณี กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาพคุณงามความดีที่ถูกต้องดีงาม ทำให้เกิดความชื่นชมยินดี มีจิตใจเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี โดยคุณสมบัติภายในใจใด ๆ ก็ตาม ต้องเป็นคุณสมบัติที่ไม่เป็นโทษ²³

ปภัสวดี วีรภิตติ กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ภาวะจิตใจที่เมื่อสำแดงความประพฤติออกมาแล้ว สังคมตัดสินออกมาว่าเป็นจริยะที่ดี จริง งาม ถ้าใจเราคิดดี คิดจริงและคิดงาม และประพฤติออกมาดี จริง งาม แสดงว่าคน ๆ นั้นมีคุณธรรม แต่ถ้าใจคิดชั่ว คิดไม่จริง (เท็จ) คิดไม่งาม ก็จะมี ความประพฤติชั่ว เท็จ และไม่งาม ซึ่งเราก็จะเรียกว่าคนไม่มีคุณธรรม ดังนั้น สังคมจึงต้องสร้างเครื่องตัดสินว่า อะไรคือดี จริง งาม²⁴

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีของจิตใจ ซึ่งเป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ไม่เป็นโทษ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม²⁵

วีระชัย ยศโสธร กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติ ทั้งทางกาย วาจา และใจ เป็นสิ่งที่ทุกคนเลือกกระทำในการตัดสินความขัดแย้ง และเป็นกฎศีลธรรมที่บุคคลควรยึดถือ²⁶

²² สดศรี สัตยธรรม, “คุณธรรมของนักรบเมืองและนักรบบริหาร,” ใน **คุณธรรมและจริยธรรมไม่มีขาย สังคมจะมีได้ต้องช่วยกัน** (กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2556), 56.

²³ ทิตนา แชมมณี, “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ,” ใน **คุณธรรมและจริยธรรมไม่มีขาย สังคมจะมีได้ต้องช่วยกัน** (กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2556), 2.

²⁴ ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 11.

²⁵ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556), 303.

²⁶ วีระชัย ยศโสธร, **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจริยธรรมกับการดำเนินชีวิต** (บุรีรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2556), 12.

ปัทมวดี วีรภิกขิตติ กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติหรือศีลธรรม หมายถึง คำพูดและการกระทำหรือพฤติกรรมซึ่งเชิงบวก²⁷

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม โดยมีศีลธรรม ความคิดเข้ามาเกี่ยวข้อง

การนำคุณธรรม จริยธรรมไปปรับใช้ในองค์กรต่าง ๆ

สำนักผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทยไว้ว่า “คุณธรรม จริยธรรม ทำให้มนุษย์ผู้ประพฤติปฏิบัติมีคุณค่า และส่งผลให้สังคมน่าอยู่และสงบสุข” ประกอบด้วย

1. ซื่อตรง หมายถึง ความประพฤติที่จริงใจ ไม่เอินเอียง ไม่คดโกง ไม่โกหกหลอกลวงใคร ไม่ทำผิดทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ซื่อตรง จึงครอบคลุมถึง ซื่อสัตย์ ทั้งในด้านกาย วาจา ใจ ซื่อสัตย์ เป็นความประพฤติของเฉพาะบุคคล แต่ซื่อตรง เป็นความประพฤติของตนเองและยังครอบคลุมไปถึงส่วนรวมทั้งองค์กรอีกด้วย ผู้ที่ซื่อตรง มีความซื่อสัตย์ในตนเองแล้ว ยังต้องไม่เพิกเฉย ไม่ยอมให้ผู้อยู่รอบข้างหรือผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่อย่างทุจริต เบียดบัง ฉ้อราษฎร์ บังหลวง ต้องไม่หวาดกลัวต่ออิทธิพล ของบุคคลที่ประพฤติมิชอบ อีกทั้งยังต้องหาทางยับยั้ง ต่อต้าน การกระทำที่ทุจริตมิชอบอย่างสุดฤทธิ์ เพื่อผดุงไว้ซึ่งความถูกต้องในสังคม

- ซื่อตรงต่อตนเอง คือ การไม่โกหกตนเอง ซื่อสัตย์สุจริตต่ออุดมการณ์ของตนเอง ไม่ฝืนใจทำในสิ่งที่ไม่ใช่ปณิธานของตนเอง
- ซื่อตรงต่อบุคคลอื่น คือ ซื่อสัตย์สุจริตต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่เนรคุณผู้มีพระคุณ และไม่เป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก
- ซื่อตรงต่อเวลา คือ นัดหมายใคร หรือจะทำงานสิ่งใดก็ให้ตรงเวลาที่กำหนดไว้ ไม่เอาเวลาราชการไปทำประโยชน์ส่วนตัว
- ซื่อตรงต่อวาจา คือ รับปากกับใครว่าจะทำสิ่งที่ดีและสุจริต ก็ให้กระทำตามที่ได้ลั่นวาจาไว้ และจะไม่ทำสิ่งที่ไม่ดี ทุจริต
- ซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจต่อหน้าที่การงานของตนเอง ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ละทิ้งหน้าที่ และปิดความลับมิชอบ

2. มีวินัย หมายถึง การยึดมั่นที่จะปฏิบัติตามในกรอบของขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อพึงปฏิบัติ

²⁷ ปัทมวดี วีรภิกขิตติ และคณะ, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 11-13.

มีวินัยในตนเอง คือ ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผนอย่างสม่ำเสมอ การมีวินัยในสังคม คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความรับผิดชอบ เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่กระทบกระทั่งกัน ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. เสียสละเพื่อส่วนรวม หมายถึง การยินยอมและเต็มใจที่จะทำประโยชน์ให้แก่สาธารณะ โดยไม่หวังผลตอบแทน

การเสียสละไม่ว่าสิ่งใดก็ตาม ถือว่าเป็นการลดความเห็นแก่ตัว ช่วยให้ผู้อื่นหรือสังคมได้รับประโยชน์ อันเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดคุณงามความดีแก่ผู้เสียสละ หรืออาจเรียกว่า ผู้มีจิตอาสาคือ ผู้เสียสละร่างกายแรงใจให้แก่ผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน คำนี้ถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก คนจะอยู่อย่างปลอดภัยมีความสุขก็ต่อเมื่อสังคมโดยรวมอยู่ได้

4. พอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางหรือดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เพื่อให้คนไทยอยู่อย่างมีความสุข ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 เรื่อง ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ผู้ปฏิบัติต้องกระทำพร้อมกันทุกเรื่อง ไม่เลือกทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนี้

4.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่มากไม่น้อยจนเกินไป หรือความพอใจในสิ่งที่สมควรในปริมาณที่เหมาะสม ไม่น้อยจนก่อให้เกิดความขัดสน และไม่มากเกินไปจนฟุ่มเฟือยจนเกินกำลังของตนเองหรือไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

4.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอประมาณในมิติต่าง ๆ อย่างใช้เหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ

4.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

4.4 เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ผู้ปฏิบัติต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน และมีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (เพื่อวางแผน) และความระมัดระวังในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผล

4.5 เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง ผู้ปฏิบัติต้องมีจิตใจที่ตระหนักในคุณธรรม และความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเน้นความอดทน ความเพียร สติ ปัญญา และความรอบคอบ

อนึ่ง ผู้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องปฏิบัติตาม “เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม” ทั้งสองข้อคู่กันอย่างสมดุล หากขาดข้อใดข้อหนึ่ง จะทำให้การตัดสินใจผิดพลาดได้ เช่น ถ้ามีความรู้อย่างเดียวแต่นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ก็สามารถนำความเสียหายมาสู่ตนเองและสังคม

ได้ ในลักษณะเดียวกัน ถ้ามีคุณธรรมแต่ขาดความรู้ ก็อาจตัดสินใจอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก่อให้เกิดผลเสียหายได้เช่นเดียวกัน²⁸

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้อัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” มาเป็นวิสัยทัศน์ ในแผนดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพครูให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของอาชีพครู การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน และเป็นต้นแบบที่ดั่งงามของนักเรียน
2. พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรม (Moral Project) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ความสำเร็จความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมด้วยความภาคภูมิใจ
3. พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน ส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เพื่อเป้าหมายการสร้างคนดีสู่สังคม รวมทั้ง การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้เป็นต้นแบบ และเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรม
4. เพื่อเฉลิมพระเกียรติฯ และถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพครูให้มีความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี และสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวมได้ ภารกิจที่สำคัญคือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์และการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังอบรมบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสุขและความเจริญ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนตามแนวทางของศูนย์โรงเรียนคุณธรรมมูลนิธิยุวสถิรคุณ จะเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความสำเร็จความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการนั้น ๆ ด้วยความภาคภูมิใจ ซึ่งจะ

²⁸ ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด, 2560), 13-16.

เครื่องมือ ช่วยให้เกิดการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนให้น้อยลง และส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ และเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมเพื่อการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมเครือข่ายในอนาคตต่อไป

งานหลักของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จึงให้ความสำคัญกับงานพัฒนาศักยภาพครู เพื่อให้ครูสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้บรรลุผลสำเร็จ การพัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้ ความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวมได้ จะเป็นหลักประกันสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสามารถเริ่มต้น และดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นของครู ร่วมกับการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความร่วมมือของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน²⁹

จุดมุ่งหมาย

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มุ่งให้โรงเรียนทุกแห่งสามารถอบรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมได้ด้วยตนเองในโรงเรียน และสามารถส่งต่อรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งช่วยขยายผลให้โรงเรียนเครือข่ายได้

หลักสูตรการเรียนรู้ที่ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ จึงมุ่งเน้นการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแก่ครูในโรงเรียน เพื่อให้มีเครื่องมือในการระดมสมองคณะครูและนักเรียน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ครูสามารถเป็นวิทยากรของโรงเรียนตนเองเพื่อพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่โรงเรียนคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถทำได้เองอย่างต่อเนื่อง และนำไปขยายผลในโรงเรียนเครือข่ายได้³⁰

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วยงาน 4 ขั้นตอนหลัก และแบ่งเป็น 10 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีขั้นตอน ดังนี้

²⁹ ปกีสวดี วีรภิตติ และคณะ, คู่มือการจัดการกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด, 2560), 9-11.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, 37.

(1) การประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเชิงลึกแก่ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้มีความเข้าใจ สมัคใจ และพร้อมใจกัน ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ในการตัดสินใจเข้าร่วมการพัฒนา เป็นโรงเรียนคุณธรรม

(2) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ เป็นการประชุมระดมสมอง เพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของคุณธรรมเป้าหมายแต่ละด้านที่ โรงเรียนได้คัดเลือกไว้ คุณธรรมเป้าหมายที่มีการระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกไว้ด้วย จะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” โดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อให้แต่ละกลุ่ม ทราบวิธีปฏิบัติตนในแต่ละด้าน เช่น ด้านความซื่อสัตย์ วิธีปฏิบัติของครู เช่น เข้าสอนตรงเวลา ส่วนวิธีปฏิบัติของนักเรียน เช่น ไม่ลอกการบ้าน เป็นต้น และให้ทราบแนวทางการพัฒนาโครงการ คุณธรรม (Moral Project) เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม

(3) การพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ และนักศึกษาแกนนำ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานเป็นหลักในการพัฒนาเข้าสู่โรงเรียนคุณธรรม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

(4) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่บูรณาการสาระคุณธรรมเข้าไปในสาระวิชาต่าง ๆ โดยจะดำเนินงานตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน

(5) การศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งด้านวิชาการ และกิจกรรมพัฒนานักเรียนร่วมกัน เพื่อความยั่งยืน ของโรงเรียนคุณธรรมในชุมชนท้องถิ่น และภูมิภาค

2. การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน

(6) ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันลงมือพัฒนา “โครงการคุณธรรม” (Moral Project) ซึ่งจะเป็นแผนปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ความดี เป็นการระดมสมองในการวางแผน แบ่งงานกันทำ ลงมือปฏิบัติ ปรึกษาหารือกัน และประเมินผลสำเร็จร่วมกัน ประการสำคัญคือต้องเป็นโครงการคุณธรรมที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ และให้ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงอย่างเต็มที่

3. การนิเทศติดตามโรงเรียน

(7) การนิเทศติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้กำลังใจโรงเรียนโดยนิเทศอาสาของมูลนิธิ ยุวสถิรคุณ จะมาเยี่ยมชม ให้คำแนะนำ เพื่อให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นกำลังใจให้กันและกัน โดยจะประสานงานกับนิเทศภายในของโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และจะเกิดความยั่งยืนตลอดไป

4. การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล

(8) การประชุมรายงานความก้าวหน้าของโครงการจะจัด 2 ครั้ง/ปี เมื่อครบ 6 เดือน และครบปี เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอผลงานความสำเร็จ

(9) การสังเคราะห์ และถอดบทเรียน เพื่อให้โรงเรียนปรับปรุงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

(10) การประเมินผลสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เป็นการประเมินผลพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น³¹

สาระสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

หัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือ “การแปลงคุณธรรมให้เป็นจริยธรรม หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์” ดังนั้น แนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน คุณธรรมอัตลักษณ์ ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ซึ่งเกิดจากการประชุมระดมสมองของโรงเรียนตนเอง

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันตามสภาพปัญหาเชิงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ๆ หรือคุณธรรมความดีที่โรงเรียนต้องการสร้างขึ้น เมื่อประชุมระดมสมองได้ความเห็นร่วมกันแล้ว จึงนำมาเขียนเผยแพร่ในรูปของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ เพื่อประกาศเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ร่วมกันกำหนดขึ้น³²

จุดมุ่งหมายของกิจกรรม

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มีภาระหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสนองพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” หลักการและแนวทางของกิจกรรมต่าง ๆ จึงมุ่งให้ความรู้ ความเข้าใจ และจัดกิจกรรมฝึกทักษะที่จำเป็นให้แก่ครู นักเรียน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน มุ่งให้ทุกคนในโรงเรียนรู้จักคุณค่าของตนเอง รู้จักใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีน้ำใจ

³¹ เรื่องเดียวกัน, 12-14.

³² เรื่องเดียวกัน, 16.

ช่วยเหลือกัน มีความรักเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน มีความสามัคคี ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี มีจิตสาธารณะช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ บรรยากาศในโรงเรียนน่าอยู่ น่าเรียน ทุกคนจะอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข โรงเรียนจะเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบดึงดูดให้ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเรียนรู้ การใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม ชุมชนมีความสุข ประเทศชาติมีความสงบ ความเจริญอย่างยั่งยืน³³

หลักการจัดกิจกรรม

กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ยึดหลักการสำคัญ ดังนี้

1. กิจกรรมที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติร่วมกันทั้งโรงเรียนสร้างเสริมคุณลักษณะของการทำงานร่วมกัน สร้างสรรค์ค่านิยมที่ดีงามของกลุ่ม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี มีน้ำใจที่ดีต่อกัน และมุ่งสร้างประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
2. กิจกรรมที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเฝ้าหาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา ได้คิดเป็น มีการตัดสินใจที่ดีภายใต้เหตุผลที่สืบเสาะค้นหา เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถนำทักษะจากการเรียนรู้มาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
3. กิจกรรมที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะชีวิต การรู้จักทำงานเป็นทีม ทักษะการร่วมกันแก้ปัญหา รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการสังเกตสิ่งแวดล้อม และนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกทักษะชีวิต ความอดทน อดกลั้น การช่วยเหลือมีน้ำใจ และจิตอาสา
4. กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนคิด นักเรียนเลือก ลงมือทำ ประเมินผล และปรับแผนด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นที่ปรึกษากิจกรรม
5. กิจกรรมที่สนองตอบความสนใจ ความถนัด และความต้องการของนักเรียนทุกคน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันวางแผน คิดวิเคราะห์ ระดมสมอง อภิปราย ลงมือปฏิบัติ สรุปความรู้ ถอดบทเรียนที่ได้รับ ช่วยสร้างความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ ความมั่นใจในการแก้ปัญหา และร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ดิงามด้านคุณธรรม
6. กิจกรรมที่สะท้อนบริบทจริงของโรงเรียน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่และชีวิตจริงของนักเรียน ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน รวมทั้งชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม

³³ เรื่องเดียวกัน, 27.

7. ประเมินผลการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งเป็นการประเมินการปฏิบัติตนของนักเรียน (Performance Assessment)

8. กิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน และการเรียนการสอนในสาระวิชาหลักต่าง ๆ ได้ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ตามสาระวิชา ได้ฝึกฝนคุณธรรมจริยธรรม ฝึกการทำงานเป็นทีม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงานด้วยตนเอง เห็นคุณค่าของการทำงาน เห็นคุณค่าของตนเอง เกิดความมั่นใจในตนเอง รู้จักดูแลตนเองให้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ³⁴

องค์ประกอบของกิจกรรม

กระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม อาจแบ่งองค์ประกอบของกิจกรรมได้ 6 เรื่อง ดังนี้

1. กิจกรรมสร้างการรับรู้และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ เป็นการประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้บริหาร ครู เขตพื้นที่ และผู้เกี่ยวข้อง โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หลังจากโรงเรียนตัดสินใจสมัครใจเข้าสู่การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยจัดอบรมให้กลุ่มครูแกนนำ และกลุ่มนักเรียนแกนนำ เพื่อให้เป็นกลุ่มปฏิบัติงานริเริ่มร่วมกับผู้บริหาร

2. กิจกรรมการจัดทำแผนและโครงการคุณธรรม เป็นการจัดทำรายละเอียดของคุณธรรมอัตลักษณ์และโครงการคุณธรรมซึ่งจะดำเนินงานโดยโรงเรียนเองทุกขั้นตอน และต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวผลักดัน โดยมีครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ เป็นผู้ช่วยขับเคลื่อนเป็นหลักในโรงเรียน และทุกคนต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

3. กิจกรรมนิเทศติดตาม เป็นการจัดทีมให้มีการนิเทศติดตามการทำงาน เพื่อให้คำแนะนำคำปรึกษา และเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงานคุณธรรมให้มีความต่อเนื่อง อาจจัดเป็นการนิเทศภายในและ / หรือการนิเทศจากบุคคลภายนอก ก็ได้

4. กิจกรรมรายงานความก้าวหน้า เป็นการจัดประชุมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ครบ 6 เดือน และครบปี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียนพัฒนาคุณธรรมในภูมิภาคใกล้เคียง และการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ทั้งด้านสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานคุณธรรมร่วมกัน

³⁴ เรื่องเดียวกัน, 28-29.

5. กิจกรรมประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในโรงเรียน เป็นการประเมินหาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนที่เพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดน้อยลง ตามที่โรงเรียนกำหนดเป้าหมายไว้ในแผน และวิเคราะห์หาปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

6. การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นงานอำนวยการเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งผลสำเร็จตามเป้าหมาย และระยะเวลาที่กำหนดไว้³⁵

หลักการโรงเรียนคุณธรรม

เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูสนใจ และตัดสินใจจะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมจะต้องคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

1. ความสมัครใจและเต็มใจ จะพัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรม ทุกคนควรตระหนักและมั่นใจในคุณค่าและความสำคัญของการมีคุณธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนในโรงเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความศรัทธาเริ่มของคณะครูและการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นหลักสำคัญ

2. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันทำ เป็นการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยร่วมกันคิด (วางแผน) ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินผล เพื่อปรับปรุงตนเองและโรงเรียนของเราเองให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และร่วมกันลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้น้อยลงหรือหมดไป

3. มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ นำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยอาจกำหนดแผนการปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรมไว้อย่างน้อย คราวละ 1 ปี

4. โครงการคุณธรรม จะเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นการเพิ่มงบประมาณจากงบประมาณ³⁶

แนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม

แนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน
- 2) การกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
- 3) การจัดทำโครงการคุณธรรม
- 4) การลงมือร่วมกันปฏิบัติ
- 5) การนิเทศติดตามประเมินผลและเสริมแรงกัน

³⁵ เรื่องเดียวกัน, 30-31.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, 23-24.

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน

1.1 จัดประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็น เพื่อความมั่นใจในการสมัครใจทำงาน และตัดสินใจร่วมกัน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา พนักงานเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ค้าขายในโรงเรียน เป็นต้น

หากโรงเรียนสามารถสร้างความเข้าใจได้ระดับหนึ่งแล้ว ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องในลำดับกว้างออกไป เช่น ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

1.2 แต่งตั้งและมอบหมายงานให้คณะทำงานรับผิดชอบ ในการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวาระการทำงาน 1 ปี

1.3 สรุปรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในของโรงเรียน ได้แก่ จุดแข็ง (ปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ) และจุดอ่อนหรือข้อด้อยของโรงเรียน รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ โอกาส (สภาพภายนอกที่เอื้อให้โรงเรียนมีผลงาน เช่น ประชาชนต้องการให้ลูกหลานมีอาชีพ โรงเรียนจึงควรให้ความรู้ด้านทักษะอาชีพ เป็นต้น) และสภาพภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของโรงเรียน เช่น เศรษฐกิจไม่ดี ชุมชนยากจนมาก เป็นต้น รวมทั้งพิจารณาทบทวน วิสัยทัศน์ ปรัชญาต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วย เพื่อให้โรงเรียนรู้จักตนเอง และเลือกใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตามความเป็นจริงของโรงเรียน

1.4 จัดเตรียมผู้เข้าประชุมระดมสมอง โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น 1) กลุ่มครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา 2) กลุ่มนักเรียนแกนนำระดับมัธยมศึกษา 3) กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นต้น การพิจารณาจัดประชุมแต่ละกลุ่มที่มีพื้นฐานหน้าที่ความรับผิดชอบใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการมีความรู้ ความเข้าใจใกล้เคียงกัน ทั้งเรื่องเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการพัฒนา และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน นอกจากนี้ ขนาดของกลุ่ม ควรมีปริมาณที่ช่วยให้ทุกคนในกลุ่ม มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้ในแผนงาน

1.5 จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในแผนงานตามความจำเป็น สำหรับการจัดหาวิทยากร ขอให้พิจารณาตามความเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

2. ขั้นตอนการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนจัดประชุมระดมสมอง จะเลือกใช้กิจกรรมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือประชุม อภิปราย หรือ ฯลฯ ก็ได้ และดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอีก เช่น มาโรงเรียนสาย ลอกการบ้านเพื่อน เป็นต้น หรือ ช่วยกันวิเคราะห์หาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ต้องการเห็นได้ในโรงเรียน เช่น ช่วยติวเพื่อน เดินแถวให้เป็นระเบียบ ทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นต้น

2.2 รวบรวมและจัดกลุ่มความคิดเห็นให้เป็นเรื่อง ๆ แล้วสรุปความเข้าใจของที่ประชุมให้ตรงกัน

2.3 ค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย โดยใช้ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุม (ตามข้อ 2.1 และ ข้อ2.2) ขอให้ที่ประชุมร่วมกันค้นหาคุณธรรมที่จะใช้แก้ปัญหาที่ยากแก็ หรือ คุณธรรมที่จะใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ยากเห็น อยากทำ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นต้น

2.4 จัดกลุ่ม “คุณธรรมเป้าหมาย” ให้เป็นเรื่อง ๆ โดยรวบรวมรายการคุณธรรมเป้าหมายที่ได้จากการระดมสมอง แล้วนำมาจัดกลุ่ม เลือกกลุ่มที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้ด้วยกัน กรณีมีคำศัพท์แตกต่างกันหลากหลาย ควรหารือในที่ประชุม และให้เลือกใช้คำศัพท์ที่มีความเข้าใจตรงกัน ไม่ต้องตีความ

2.5 จัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมาย โดยให้ที่ประชุมร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมายที่ต้องการทำก่อนหลัง (กรณี ที่ประชุมเสนอความเห็นเรื่องคุณธรรมจำนวนหลายเรื่องมาก) ควรคัดเลือกมาเพียง 3 เรื่องก่อน เพื่อใช้เป็นคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน

2.6 กำหนดคุณธรรมเป้าหมายให้เป็นที่ทราบทั่วกัน กล่าวคือ คุณธรรมเป้าหมายหมายถึง คุณธรรมที่ทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยการคิดวิเคราะห์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้น เป็นคุณธรรมที่มีคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่ดีของโรงเรียน และสามารถใช้เป็นหลักในแก้ปัญหาส่วนใหญ่ของโรงเรียนได้ในระยะเริ่มต้น ไม่ควรกำหนดคุณธรรมเป้าหมายจำนวนมากหลายข้อ ควรกำหนดประมาณ 3 ข้อเพื่อความสะดวกต่อการพัฒนา

2.7 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย โดยนำคุณธรรมเป้าหมายแต่ละข้อ มากำหนดรายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ ควรแบ่งกลุ่มผู้เข้าประชุมตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการคิดวิเคราะห์และเสนอแนะพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อประพฤติปฏิบัติของกลุ่มเดียวกันได้

2.8 กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ให้เป็นที่ทราบทั่วกัน กล่าวคือ เมื่อนำคุณธรรมเป้าหมายแต่ละข้อ มากำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติเพิ่มเติมให้ครบแล้ว จะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” ซึ่งหมายถึง คุณธรรมเป้าหมายที่มีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติไว้ด้วย ซึ่งจะจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น ข้อปฏิบัติของครู ผู้บริหาร และนักเรียน เป็นต้น

คุณธรรมอัตลักษณ์ จะใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม พฤติกรรมบ่งชี้แต่ละข้อ จะใช้เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสำเร็จ ของ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในโรงเรียน หรือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้น มากน้อยระดับไหน อย่างไร โรงเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ โดยมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมายใดจำนวนเท่าไร และเป้าหมายเชิงคุณภาพ โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ไปในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

2.9 กำหนดนโยบายและ/หรือข้อตกลงร่วมกัน โดยนำเสนอผลการประชุมระดมสมอง ในส่วนของคุณธรรมเป้าหมาย และ คุณธรรมอัตลักษณ์ ที่มีการจำแนกพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละ กลุ่มเป้าหมายแล้ว เพื่อให้ทุกคนที่เข้าประชุมมีความเข้าใจตรงกัน และร่วมกันกำหนดเป็นนโยบาย/ ข้อตกลงว่าจะนำมาปฏิบัติด้วยกัน

3. ขั้นตอนการจัดทำโครงการคุณธรรม

โครงการคุณธรรม คือ โครงการความดีเชิงรุก ที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ ในรูปแบบ ของโครงการกลุ่ม ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการทำความดี เพื่อแก้ไขปัญหา ความเสื่อมทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นระบบ ขยายการมีส่วนร่วมไปยังบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน “ร่วมกันทำดี อย่างมีปัญญา” การจัดทำโครงการคุณธรรม (Moral Project) จะแบ่งกลุ่มตามความสนใจโครงการ เรื่องหนึ่งเรื่องใด หรืออาจแบ่งตามระดับชั้นเรียน แบ่งตามชมรมความสนใจ แล้วจัดเป็น ประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือประชุมอภิปรายหรือ หรือประชุมระดมสมอง โดยมีขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งกลุ่มต้องการให้โรงเรียน มีการแก้ไขโดยตั้งคำถามให้ทุกคนคิดวิเคราะห์ เช่น พฤติกรรมของเพื่อนๆ ที่อยากปรับปรุง หรือ คุณธรรมพื้นฐาน

3.2 ควรจัดลำดับปัญหาที่สำคัญด่วนที่สุด ที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า ควรรีบแก้ไข เลือกมา 1 ปัญหาตามความเห็นของที่ประชุม

3.3 หาสาเหตุของปัญหา โดยนำปัญหาที่คัดเลือกแล้ว มาระดมสมองหาสาเหตุของ ปัญหา นั้น ๆ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุปัจจัยภายในและ/หรือปัจจัยภายนอกอย่างไรบ้าง อาจใช้ การอภิปราย หาเหตุผลนำข้อมูลสถิติ ข้อเด่น ข้อด้อย ความเป็นไปได้ ความเร่งด่วนมาพิจารณา ประกอบ เพื่อหาข้อยุติในการตัดสินใจเลือกเป็นประเด็นปัญหาที่อยากแก้ไขมากที่สุด

3.4 กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา นั้น ๆ โดยนำปัญหาที่คัดเลือกมากำหนด เป้าหมายทั้งเป้าหมายเชิงปริมาณ หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นักเรียน

ชั้นไหน จำนวนเท่าไร ฯลฯ เป็นต้น และกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ หมายถึง พฤติกรรมอะไร ที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างไร

3.5 กำหนดชื่อโครงการ ที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และ ควรสะท้อนกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมาย ที่เกี่ยวข้อง เช่น “โครงการลด ละ เลิก บุหรี่-เมรัยฯ” “โครงการรักษาสัตว์ รักษาสังคม” เป็นต้น

3.6 กำหนดวิธีแก้ไขปัญหา หรือ วิธีดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น จะมีแผนอย่างไร

3.7 หลักธรรม/พระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอน ใช้หลักธรรมอะไรเป็นหลักคิดในการดำเนินโครงการ น้อมนำพระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอน อะไรมาเป็นหลักในการดำเนินโครงการ โครงการแต่ละโครงการสามารถมีคุณธรรมหลายข้อเป็นหลักคิดในการปฏิบัติโครงการได้

3.8 การเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยที่ประชุมพิจารณา การเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ได้อย่างไร โครงการแต่ละโครงการสามารถเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์หลายข้อได้ โดยพิจารณาถึงกระบวนการในการปฏิบัติโครงการและคุณธรรม ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้น

3.9 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล โดยกำหนดตัวชี้วัด เพื่อวัดหรือประเมินผลว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร ไปมากน้อยเพียงไรในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3.10 จัดทำร่างเอกสารโครงการคุณธรรม โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมด แล้วจัดทำเป็น เอกสารร่างโครงการ เพื่อนำไปทดลองปฏิบัติสักระยะหนึ่ง แล้วปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และบริบทของโรงเรียน ก่อนนำไปใช้จริง

ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการคุณธรรม เป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนาทักษะการคิด และการปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียน จึงควรจัดทำโครงการฉบับร่างแล้วนำไปทดลองใช้ก่อนสักระยะ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ แล้วปรับปรุงแผนเป็นระยะ ๆ จนกลุ่มคิดว่าสามารถนำไปปฏิบัติให้ได้ผลตรงตามความต้องการได้แล้ว

3.11 จัดทำเป็นโครงการคุณธรรม โดยนำข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการทดลองทุกขั้นตอน มาเรียบเรียงให้อ่านเข้าใจง่าย อาจใช้รูปแบบการเขียนโครงการคุณธรรม หรือรูปแบบตามความเหมาะสมของโรงเรียน กรณีมีข้อคิดเห็น ข้อทักท้วง ผู้บริหารและคณะทำงาน ควรร่วมกันชี้แจง และ / หรือพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแผนโครงการให้แล้วเสร็จ และเผยแพร่ใช้เป็นโครงการจริงต่อไป

โครงการคุณธรรม ประกอบด้วย

1. ชื่อโครงการ
2. ความสำคัญของปัญหา
3. วัตถุประสงค์
4. กลุ่มเป้าหมาย

5. แผนการดำเนินโครงการ
6. งบประมาณ
7. หลักธรรมที่นำมาใช้
8. ความเชื่อมโยงสู่คุณธรรมอัตลักษณ์
9. วิธีการวัดและประเมินผล
10. ผู้รับผิดชอบโครงการ

4. ขั้นตอนการลงมือร่วมกันปฏิบัติ

4.1 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ โดยอาจมีนักเรียนรวมกลุ่มกันเองเพื่อทำความเข้าใจตามความสนใจ หรือ ครูคัดเลือกเยาวชนแกนนำของโรงเรียนสัก 8-10 คน เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ มีครูที่ปรึกษา 1- 3 คน พิจารณาตามขอบเขตและขนาดของงาน สมาชิกกลุ่มไม่ควรจำกัดจำนวน ควรเป็นไปตามความสนใจและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

4.2 กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน ทั้งในระยะสั้นในแต่ละเดือน และเป้าหมายระยะยาวในแต่ละภาคการศึกษา

4.3 กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน

4.4 ลงมือปฏิบัติด้วยกันตามแผนปฏิบัติงาน ในทุกกิจกรรมนักเรียนจะได้เรียนรู้จากการลงมือทำ โดยการสังเกต คิดพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมให้นำไปสู่ความสำเร็จ ประการสำคัญได้เรียนรู้จากการร่วมกันทำงานเป็นทีมทำงานที่ดีด้วยกัน

หลักสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยในการรวมกลุ่มของนักเรียนให้ทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีความสุข คือ ความเป็นกัลยาณมิตร ทุกคนในกลุ่มจะทำงานอย่างสนุกสนานร่วมกับเพื่อน ๆ ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน คุณสมบัติของกัลยาณมิตร ได้แก่ 1) มีความน่ารัก ให้ความรู้สึกอยากร่วมงาน 2) มีความน่าเคารพ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ 3) อยากนำมาเป็นตัวอย่างในการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 4) บอกสอนเป็น คือ รู้จักพูดให้เข้าใจ คอยให้คำแนะนำ ตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดีได้ 5) พร้อมรับฟังคำปรึกษา ข้อซักถาม ข้อวิพากษ์ วิचारณ์ โดยไม่ใช้อารมณ์ 6) สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจง่าย และแนะนำให้เรียนรู้เรื่องที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น 7) ไม่นำผิดทาง ผิดทำนองคลองธรรม หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสียไม่เหมาะสม

4.5 เมื่อจบแต่ละกิจกรรมย่อย ให้ทำ AAR (After Action Review) เป็นการพูดคุยกันเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และควรให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ในสมุดเป็นรายบุคคล

4.6 เผยแพร่เอกสารโครงการคุณธรรม โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรมและการประชุมทุกขั้นตอน มาเรียบเรียงให้กระชับ อ่านเข้าใจง่าย อาจใช้รูปแบบการเขียนโครงการ

คุณธรรม หรือรูปแบบตามความเหมาะสมของโรงเรียน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความสะดวกและทั่วถึงในการนำไปเผยแพร่ให้ทุกคนทราบ นำไปใช้ และใช้ในการประเมินผลได้

5. ขั้นตอนการนิเทศติดตามประเมินผลและเสริมแรงกัน

ในการทำโครงการต่าง ๆ ควรมีโอกาสทำงานทำหน้าที่นิเทศ ติดตามให้คำปรึกษาหารือ รวมทั้งเป็นที่เลี้ยงสอนงาน และให้ความช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่เป็นอย่างมีกัลยาณมิตร เพื่อให้งานบรรลุผลตามขั้นตอน เป้าหมายและกำหนดเวลาที่คาดหวังไว้ ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทำงาน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยพิจารณาตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ เช่น ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีจิตอาสาเพิ่มขึ้น เป็นต้น ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้มีมุมมองด้านการประเมินผลสำเร็จของงาน ทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน

นอกจากนี้ โรงเรียนควรกำหนดให้มีการเยี่ยมเยียน เยี่ยมชมโครงการซึ่งกันและกัน โดยอาจจัดในรูปแบบของตลาดนัดโครงการคุณธรรม มีเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และช่วยฝึกกำลังกันให้เข้มแข็งในการร่วมกันทำความดี โครงการอื่น ๆ ของโรงเรียน ทั้งด้านวิชาการ ด้านวินัยนักเรียน รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะครู ทั้งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการคุณธรรมหรือไม่เกี่ยวข้องก็ตาม ควรนับรวมว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมหนุน ให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในโรงเรียนคุณความดีจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วยตนเอง การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเสริมแรงกันด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการขยายงานไปให้ทั่วโรงเรียน จึงเป็นหลักประกันของการประพาศคุณธรรมความดีจะคงอยู่และยั่งยืนตลอดไปในโรงเรียน และมีโอกาสที่จะขยายผลสู่ชุมชนเครือข่ายใกล้เคียงได้ต่อไป³⁷

เมื่อผู้บริหารและคณะครูตัดสินใจจะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมแล้ว ย่อมต้องการทราบผลว่า การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีความก้าวหน้าไปอย่างไรบ้าง และพฤติกรรมของครู นักเรียน ผู้บริหาร และ ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเรื่องใดเพิ่มขึ้นมากหรือน้อย พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ลดลงมากหรือน้อย เป็นต้น

³⁷เรื่องเดียวกัน, 23-37.

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

คณะผู้บริหารจึงจำเป็นต้องกำหนดกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน ครบรอบบริหารงานประมาณ 1 ปีแล้ว นำผลจากการประเมินผลงานมาปรับปรุงแผนงานคุณธรรมฉบับต่อ ๆ ไป การลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะพัฒนาให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน³⁸

1. การวางแผนงานคุณธรรม

แผนงานคุณธรรม หมายถึง การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติ และ ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล

1.1 วิสัยทัศน์ หมายถึง สิ่งที่โรงเรียนมุ่งหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งระดับผู้บริหารต้องกำหนดขึ้นและทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม เช่น โรงเรียนมุ่งจะช่วยสร้างคนดีให้สังคม

1.2 เป้าประสงค์ (Ultimate Goal) หมายถึง เป้าหมายที่โรงเรียนมุ่งมั่นจะไปให้ถึงในอนาคตและต้องมีความสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เช่น มุ่งให้มีกระบวนการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรม

1.3 วัตถุประสงค์ เป็นข้อความที่แสดงถึงแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ข้อความที่ใช้เขียนวัตถุประสงค์จะต้องชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้ เช่น เพื่อพัฒนาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม (ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาโรงเรียนตามเป้าหมายที่วางไว้)

1.4 ยุทธศาสตร์ดำเนินงาน หมายถึง วิธีการในระดับรายละเอียดที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน เช่น โรงเรียนจะผนึกกำลังจากทุกภาคส่วนมาร่วมกันทำงาน และจะบูรณาการแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนทำอยู่แล้วมาไว้ด้วย เป็นต้น

อนึ่ง โรงเรียนควรพิจารณาแนวทางการบูรณาการงาน โครงการ โครงงาน กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นภายใต้แผนงานต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านวินัย ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น มาดำเนินการภายใต้เป้าหมายเดียวกันของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งงบประมาณ บุคลากร ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประการสำคัญผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการ

³⁸เรื่องเดียวกัน, 41.

งานต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมสร้างทีมงานที่ดี ซึ่งจะส่งผลที่ดีในการพัฒนาโรงเรียนในระยะยาว

1.5 แผนปฏิบัติ หมายถึง แผนงานที่จะใช้ในการปฏิบัติงานคุณธรรม ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมาย คุณธรรมอัตลักษณ์ โครงการ/โครงการ/กิจกรรม และตัวชี้วัดในการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรม

2. สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน

โรงเรียนพัฒนากลไกในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการสร้างความมีส่วนร่วม มีคณะทำงานรับผิดชอบมีนักเรียนแกนนำ มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผล เป็นต้น

3. กำหนดการติดตามนิเทศงาน

ในช่วงของการปฏิบัติงาน ควรมีการนิเทศงานเป็นระยะ ๆ มีผู้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศติดตามงาน สอนงาน ให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้งานเป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที และ ปรับปรุงงานให้ดีขึ้นได้ตลอดเวลา การนิเทศติดตามงานจะเป็นการกระตุ้นส่งเสริม เสริมแรง ให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้ดำเนินการอย่างราบรื่นจนบรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาอย่างกัลยาณมิตร การนิเทศติดตามงาน อย่างต่อเนื่องจะเป็นหลักประกันที่ดีต่อความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การประเมินผลควรทำ 2 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลในระดับโครงการคุณธรรม และการประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน ระดับความสำเร็จของโครงการคุณธรรมต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จในภาพรวมของโรงเรียน ดังนั้น การเลือกใช้ตัวชี้วัดจึงมีความสำคัญ และมีผลต่อการแสดงผลความสำเร็จแตกต่างกัน

ตัวชี้วัด หมายถึง คุณลักษณะความประพฤติ พฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือประเมิน ควรใช้คำ ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความ และระบุการประเมินเชิงปริมาณ และ/หรือเชิงคุณภาพ เช่น

- ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : จำนวนนักเรียนที่กล้าแสดงออกในทางที่ดีเพิ่มมากขึ้น
- ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : นักเรียนสร้างสรรค์กิจกรรมหน้าเสาธงอย่างหลากหลาย

4.1 การประเมินผลในระดับโครงการคุณธรรม ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินผลโครงการคุณธรรม อาจแบ่งออกตามช่วงเวลาของแผน

1. การเริ่มโครงการคุณธรรม อาจใช้ตัวชี้วัดเพื่อประเมินการเตรียมความพร้อม และกิจกรรมที่ปฏิบัติงานขั้นต้น เช่น

- มีการประชุมสร้างความเข้าใจ
- มีการแต่งตั้งคณะทำงาน
- ร้อยละของผู้สนใจเข้าร่วมประชุมฟังคำชี้แจงฯลฯ เป็นต้น

2. ช่วงระยะกลางแผนของโครงการคุณธรรม อาจใช้ตัวชี้วัดเพื่อประเมินผล การทำกิจกรรมโครงการในช่วงครึ่งแผนได้ผลอย่างไร เพื่อใช้ในการปรับปรุงแผนปฏิบัติงาน เช่น

- ร้อยละของโครงการที่ปฏิบัติได้ตามแผนที่กำหนดไว้
- ร้อยละของผู้สนใจเข้าร่วมทำกิจกรรม / โครงการ
- จำนวนโครงการที่เป็นไปตามแผน ฯลฯ เป็นต้น

3. เมื่อสิ้นสุดโครงการคุณธรรม ควรใช้ตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลสำเร็จของโครงการ คุณธรรม เช่น

- ร้อยละของกิจกรรม / โครงการที่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด
- ร้อยละของผู้สนใจเข้าร่วมทำกิจกรรม / โครงการตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ
- พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ที่กำหนดไว้ในโครงการ) เพิ่มขึ้น
- พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (ที่กำหนดไว้ในโครงการ) ลดน้อยลง ฯลฯ เป็นต้น

4.2 การประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน

โรงเรียนแต่ละแห่งจะมีการจัดทำกิจกรรม / โครงการคุณธรรมหลายเรื่องมากมาย บางโรงเรียนมีกิจกรรม / โครงการแบ่งตามจำนวนห้องเรียน ชั้นเรียน ชมรม กลุ่มสนใจ เป็นต้น เมื่อประเมินผลระดับโครงการคุณธรรมแล้วให้นำผลมาใช้ประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน โดยนำ คุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ มาใช้เป็นเป้าหมายในการประเมินผล แล้วนำ คุณธรรมอัตลักษณ์ที่ระบุพฤติกรรมบ่งชี้มาเป็นหลักในการพิจารณาประกอบ แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัด ภาพรวม

4.3 ผลลัพธ์/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การมีกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีโครงการคุณธรรม มีกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นเครือมือให้ทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมกันสร้างสรรค์คุณงามความดีเป็นเป้าหมายที่ ประสบความสำเร็จแล้วโรงเรียนยังได้รับประโยชน์อีกมากมาย เช่น

1. ครูจะมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ และเห็นคุณค่าของอาชีพครู มีศักยภาพ ในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตลอดจนปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างครูที่ดีเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิด มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะในการดำเนินชีวิต พึ่งตนเองได้และช่วยเหลือสังคมได้
 3. พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน และ ผู้ปกครอง เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
 4. นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น และผลการสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) อยู่ในระดับที่ดีขึ้น
 5. นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้รับความสนใจจากนักวิชาการ ในการนำไปต่อยอดขยายผลเชิงวิชาการให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น
 6. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สังคมชุมชน ประชาชนจะให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน เพื่อความสุขของประเทศ
- อนึ่ง เมื่อโรงเรียนได้พัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมแล้ว นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายแล้ว ยังเป็นการถวายความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อีกด้วย³⁹

การนิเทศติดตาม

การนิเทศติดตาม เป็นกระบวนการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่ครู นักเรียน บุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ การนิเทศติดตาม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เป็นกระบวนการสำคัญที่จะกระตุ้น และสนับสนุนให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็นโรงเรียนคุณธรรมได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การนิเทศติดตามแบบกัลยาณมิตร หรือ นิเทศอย่างมีลักษณะความเป็นกัลยาณมิตร คือ นิเทศอาสามีลักษณะความเป็นกันเอง ชวนให้เข้าไปได้ถามขอคำปรึกษา นำเอาความรู้สึกรอบอุ้มใจ เป็นที่พึ่งได้ นายก้อย่องในฐานะเป็นผู้ทรงความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ สามารถอธิบายเรื่องที่ยุ่งยากและซับซ้อนให้เข้าใจได้⁴⁰

³⁹ ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 41-51.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, 43.

บทบาทของนิเทศอาสา

1. สร้างความตระหนักและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรม
2. กระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ และทัศนคติเชิงบวก (success attitude) ต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
3. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม
4. สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาไปสู่โรงเรียนคุณธรรม
5. สนับสนุนโรงเรียนให้สามารถเริ่มต้นกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ภายใต้บรรยากาศของความร่วมมือทั่วทั้งโรงเรียน โดยผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง ซึ่งได้แก่ คุณธรรมอัตลักษณ์ (คุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก)
6. ให้คำปรึกษาแนะนำในประเด็นต่าง ๆ เช่น แนวทางการขับเคลื่อนไปสู่โรงเรียนคุณธรรมการกำหนดแผนงานคุณธรรมและแผนปฏิบัติการของโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมอย่างเหมาะสม และการสร้างการมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เป็นต้น⁴¹

เป้าหมายการนิเทศติดตาม

1. เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทั้งโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามที่มูลนิธิกำหนด
2. ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี และเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน
3. นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมสม่ำเสมอ
4. ผู้บริหารและครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม
5. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมเป้าหมายของนักเรียนในภาพรวมเพิ่มขึ้น
6. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน
7. มีองค์ความรู้ / นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม⁴²

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, 44.

⁴² ปภัสราวี วีรภิตติ และคณะ, *คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม* (นนทบุรี: บริษัทสหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 45.

ประเด็นสำคัญของการนิเทศอาสา

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม จะมีการนิเทศติดตามปีละ 2 ครั้ง แต่แต่ละครั้งมีประเด็นที่นิเทศอาสาให้ความสำคัญ ดังนี้

1. การนิเทศติดตามครั้งที่ 1

เป็นช่วงเริ่มต้นโครงการ การนิเทศติดตามครั้งนี้ จะช่วยกระตุ้นให้โรงเรียนได้ลงมือดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ประเด็นที่นิเทศอาสาควรให้ความสำคัญ เป็นพิเศษได้แก่

(1) การจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของ ผู้บริหาร ครู และ นักเรียน

(2) การออกแบบโครงการคุณธรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ตามที่แสดงไว้ในตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

(3) แนวทางขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน เช่น การวางแผนปฏิบัติการ การสร้างกลไกการทำงาน การนิเทศติดตามภายใน การเสริมแรงและการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

2. การนิเทศติดตามครั้งที่ 2

การนิเทศติดตามครั้งนี้จะอยู่ในช่วงดำเนินงานโครงการคุณธรรม ได้ประมาณ 6-8 เดือน แล้วประเด็นที่นิเทศอาสาควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เช่น

(1) ความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการคุณธรรม

(2) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการคุณธรรม

(3) ความสำเร็จของโครงการคุณธรรม

(4) ปัจจัยความสำเร็จของโครงการคุณธรรม และกระบวนการพัฒนาโรงเรียน

(5) ปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบต่อการดำเนินงาน

(6) การถอดบทเรียน

(7) การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

การนิเทศติดตาม จะช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีแนวทางชัดเจน และเป็นประโยชน์ในขั้นตอนการรายงานความก้าวหน้าของโครงการจนถึงการประเมินผลสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม⁴³

⁴³ เรื่องเดียวกัน, 46-47.

การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม และการประเมินผล

แนวทางการกำกับติดตามโครงการคุณธรรม จะใช้ตัวชี้วัดเป็นหลัก การจัดเก็บข้อมูลแต่ละเรื่องจะช่วยให้ทราบผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การกำกับติดตามให้คำปรึกษาหารือการดำเนินโครงการคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที และปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

ในการประชุมรายงานความก้าวหน้า จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางปฏิบัติโครงการคุณธรรม และแนวทางพัฒนาคุณธรรมของแต่ละโรงเรียน เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม การเรียนรู้และพัฒนาให้วิธีการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีคุณภาพมากขึ้น

การประเมินผลภาพรวม เพื่อให้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตัวชี้วัดที่ใช้อาจใช้ตัวชี้วัดของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้ และอาจเพิ่มเติมตัวชี้วัดได้ตามบริบทของโรงเรียน เช่น มีการขยายเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม มีภาคีความร่วมมือในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มโรงเรียน และ / หรือ ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมในภูมิภาค เป็นต้น

ในที่สุด การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จะทำให้นักเรียนรู้จักคุณค่าของตนเอง มีแรงจูงใจให้มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการเรียน เพื่ออาชีพของตนเองในอนาคต และเข้าใจคุณค่าของการเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งจะเป็นพลังที่มีคุณค่าของประเทศต่อไป⁴⁴

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

ด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 เห็นสมควรประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย พ.ศ. 2550 ขึ้น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 อันเป็นการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 37 และมาตรา 69 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และมติคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี

⁴⁴เรื่องเดียวกัน, 51-53.

เขต 2 ในการประชุมครั้งที่ 5/2550 วันที่ 19 ตุลาคม 2550 มีมติเห็นชอบให้ใช้ระเบียบนี้ และจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 14 กลุ่ม⁴⁵ ดังนี้ 1) ดำเนินสะดวกที่ 1 2) ดำเนินสะดวกที่ 2 3) ดำเนินสะดวกที่ 3 4) บ้านโป่งที่ 1 5) บ้านโป่งที่ 2 6) บ้านโป่งที่ 3 7) บ้านโป่งที่ 4 8) บางแพที่ 1 9) บางแพที่ 2 10) โพธารามที่ 1 11) โพธารามที่ 2 12) โพธารามที่ 3 13) โพธารามที่ 4 และ 14) โพธารามที่ 5 ทั้งนี้โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 12 โรงเรียน ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป.ราชบุรี เขต 2 (โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3)

ลำดับ	โรงเรียน	ประเภทการศึกษา	ผู้บริหาร
1	วัดอริยวงศาราม (หนองน้ำขาว)	อนุบาล-ประถมศึกษา	นางสาวพูนศรี อภรณ์รัตน์
2	วัดโคกหม้อ (ประชาสามัคคี)	อนุบาล-ประถมศึกษา	นายเฉลิมชัย จำปาศรี
3	วัดโพธิ์รัตนาราม	อนุบาล-มัธยมศึกษา ตอนต้น	นายณปภัช โล่จินดา
4	วัดหนองหญ้าปล้อง	อนุบาล-ประถมศึกษา	นายบัณฑิต เสมอดี
5	ค่ายลูกเสือบ้านโป่ง	อนุบาล-ประถมศึกษา	นายธีรวรรณ สมสุวรรณ
6	วัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์)	อนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น	นางอัมพร สังข์พระกร
7	วัดหนองปลาตุก	อนุบาล-ประถมศึกษา	นางสาวอัญชลี พุทธะ
8	วัดบึงกระจับ (รัฐประชาตันติธนานนท์)	อนุบาล-ประถมศึกษา	นางสาวธัญญ์ภรณ์ ศรีราจันทร์
9	วัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)	อนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น	นางกัญญ์ภรณ์ วรรณศิริ
10	วัดหนองอ้อ (ธรรมจริยประชาสามัคคี)	อนุบาล-มัธยมศึกษา ตอนต้น	นายสุชิน ตันดีอำนวย
11	วัดหัวโป่ง มิตรภาพที่ 224	อนุบาล-ประถมศึกษา	นายเข้มทอง พันทอน
12	บ้านลาดใหญ่	อนุบาล-ประถมศึกษา	นายวราพงศ์ ชารี

ที่มา: ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 กลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป.ราชบุรี เขต 2, เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2561, เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=7002.

⁴⁵ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2, “ระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ว่าด้วยกลุ่มเครือข่าย พ.ศ.2550,” 1 พฤศจิกายน 2550.

จากตารางข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป.ราชบุรี เขต 2 (โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3) มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2560 ทั้งสิ้น 3 โรงเรียน คือ 1) วัดโพธิ์รัตนาราม 2) วัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์) และ 3) วัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) ซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐานดังนี้

โรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วม⁴⁶

ประวัติโรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม

ประวัติความเป็นมาของวัดโพธิ์รัตนาราม เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2485 ซึ่งตรงกับปีที่ประเทศสยามของเราเกิด สงครามโลกครั้งที่ 2 บริเวณวัดดอนตูมเป็นที่ตั้งค่ายทหารญี่ปุ่นและเจดีย์ต่างชาติ เป็นจุดยุทธศาสตร์ของ ข้าศึกทำให้พระภิกษุสามเณรไม่ปลอดภัยทั้งทางบกและทางอากาศ ท่านพระครูปัญญธการ(หลวงพ่อเต่า) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสพร้อมด้วยพระครูโสภณรัตนาร (หลวงพ่อเพิ่ม) รองเจ้าอาวาส ท่านทั้งสองได้พาพระภิกษุ สามเณรอพยพหลบหนีภัยสงครามมาสร้างกุฏิมุงหลังคา ด้วยจากหลังเล็ก ๆ เพื่ออาศัยจำพรรษาเป็นการชั่วคราวในที่ของวัดโพธิ์รัตนารามปัจจุบัน ซึ่งเดิมที่เป็นป่าละเมาะและเป็นหลุมไม่ค่อมมีคนอาศัยอยู่

ต่อมาใน ปีพ.ศ. 2487 เมื่อสงครามเลิกพระภิกษุสามเณรก็กลับวัดดอนตูมตามเดิม ในระหว่างที่พระภิกษุสามเณรพัก อาศัยในช่วงเวลาที่เกิดสงครามอยู่นั้น ชาวบ้านเห็นความสะดวก ในการทำบุญตักบาตรซึ่งมีจิตศรัทธาร่วม แรงร่วมใจกันสละทรัพย์สินซื้อ ที่ดินบริเวณนั้นเป็นเนื้อที่ 26 ไร่ 3 งาน เพื่อสร้างที่พักสงฆ์ต่อมาชาวบ้านจึง ได้ไปนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาจำพรรษาโดยให้ชื่อว่า “ที่พักสงฆ์ โพธิ์คู่” ระหว่างนั้นมีหลวงพ่อกบเป็นเจ้าสำนัก

ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2500 สำนักสงฆ์โพธิ์คู่ ได้เปลี่ยนฐานะเป็นวัดโพธิ์รัตนาราม มาจนถึงปัจจุบัน ส่วน มากชาวบ้านมักจะเรียกว่า วัดโพธิ์คู่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พุทธศักราช 2504 และที่กว้าง 20 เมตร ยาว 31.50 เซนติเมตรและได้ประกอบพิธีผูกพันสีมาปิดทองฝังลูกนิมิต เมื่อปีพุทธศักราช 2509 ปัจจุบันพระอุโบสถได้ทำการบูรณะใหม่ ในรูปแบบสแตนเลสคือกุนอกและกุนในด้วยสแตนเลส กำแพงแก้วก็หุ้มด้วยสแตนเลสทั้งหมด งบประมาณ 15 ล้านบาท

⁴⁶ ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน, เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2561, เข้าถึงได้จาก http://www.trueplookpanya.com/new/csa/plookpanya_school_detail/.

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2501 โดยการนำของพระครูโสภณรัตนารและหลวงพ่อไปล์ พร้อมด้วยบ้านหนองปลาตองช่วยกันสละทรัพย์สร้างโรงเรียนขึ้นมา 1 หลังแบบอาคารชั้นเดียว มี 4 ห้องเรียน (ประถมปีที่ 1-4) และมีมุขหน้า 1 ห้องรวมเป็น 5 ห้อง สร้างด้วย เงินชาวบ้านทั้งหมด 55,500 บาทรวมค่าก่อสร้างทั้งสิ้น 100,000 บาท และจัดพิธีเปิดป้ายอาคารเรียน เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 โดยมีหลวงพ่อเพิ่มและ หลวงพ่อไปล์เป็นประธานฝ่ายสงฆ์และนายอำเภอ บ้านโป่งเป็นประธานเปิดป้ายอาคารเรียนที่ชื่อ “โรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม” หลังจากนั้นอีกไม่นาน หลวงพ่อไปล์ ท่านได้ทำหนังสือลาออกจากการเป็นสมภาร แล้วกลับไปจำพรรษาที่วัดท่าพระ เขตภาษีเจริญกรุงเทพฯและมรณภาพที่นั่น⁴⁷

โรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์)

ประวัติโรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์)

โรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์) ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองกบ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2469 ปัจจุบันมี นางอัมพร สังข์พระกร เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน มีพื้นที่ 9 ไร่ 1 งาน 36 ตารางวา ทำการสอนตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 โดยอาศัยศาลาการเปรียญของวัดหนองกบเป็นสถานที่เรียน ต่อมาปี พ.ศ. 2503 ท่านเจ้าอาวาสวัดหนองกบ คณะกรรมการวัด ผู้ปกครอง คณะครูและผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันบริจาคอาคารเรียนแบบ ป.1 ก พิเศษ ขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 10 เมตร จำนวน 11 ห้องเรียน ได้วางศิลาฤกษ์วันที่ 10 เมษายน 2503 สร้างเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ.2511 เพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าอาวาสวัดหนองกบและประชาชนที่ร่วมกันบริจาคเงินจึงตั้งชื่อโรงเรียนว่า โรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์)

ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเขตพื้นที่บริการ 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13⁴⁸

⁴⁷ วัดโพธิ์รัตนาราม, เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/วัดโพธิ์รัตนาราม>.

⁴⁸ ประวัติโรงเรียนวัดหนองกบ(ขุนทองประชานุเคราะห์), เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2561, เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obec.info/web/index_view_history.php?School_ID=1070480106&page=history

โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) มุ่งมั่นจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน วิชาการก้าวหน้า สร้างสังคมคุณภาพบนพื้นฐานงานอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณลักษณะอันพึงประสงค์⁴⁹

ปรัชญาโรงเรียน

ความรู้คู่คุณธรรม นำอาชีพ อยู่อย่างพอเพียง⁵⁰

ประวัติโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)

โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2481 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยอาศัยศาลาการเปรียญวัดจันทาราม เป็นสถานที่เรียน

พ.ศ.2500 จำนวนนักเรียน ได้เพิ่มขึ้นถึง 300 คน ศาลาการเปรียญไม่สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้สะดวก ต้องแบ่งนักเรียนบางส่วนไปเรียนใต้ถุนกุฏิสงฆ์

ท่านพระครูพิทักษ์ธีระธรรม เจ้าอาวาสวัดจันทาราม ได้เห็นความยากลำบากในการเรียนการสอน ประกอบกับวัดต้องใช้ศาลาการเปรียญประกอบพิธีทางศาสนาอยู่เสมอ โรงเรียนต้องหยุดเรียนบ่อยครั้ง จึงได้ร่วมมือกับทางราชการและประชาชนดำริที่จะสร้างอาคารเรียนถาวรขึ้น โดยเริ่มจัดงานกุศลต่าง ๆ ขึ้น เพื่อรวบรวมทุนดำเนินการ ได้เงินจำนวน 29,000 บาท ได้นำเงินจำนวนนี้ไปซื้อที่ดินด้านตะวันตกของวัดเพิ่มอีก 4 ไร่ 2 งาน ราคา 9,000 บาท เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารเรียน แบบ ป.1 ข. พิเศษ มีมุขกลาง ซึ่งใช้เป็นห้องประชุม

ต่อมาด้วยกุศลเจตนาต่อการศึกษาประชาบาล นายประยงค์ - นางเล็ก ตั้งตรงจิตร เจ้าของห้างขายยา ตราใบโพธิ์ จ.พระนคร ได้สละทรัพย์ จำนวน 100,000 บาท มอบเป็นทุนสมทบในการก่อสร้างอาคารเรียน โดยผ่านกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมกับได้รับงบประมาณสมทบอีกจำนวน 150,000 บาท จนสามารถดำเนินการก่อสร้างได้แล้วเสร็จใช้ประโยชน์เป็นสถานศึกษาได้สมบูรณ์ตามความประสงค์ จึงได้ขนานนาม อาคารหลังนี้ว่า “โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)” (นายประยงค์ – นางเล็ก ตั้งตรงจิตร) ซึ่งถือเป็นมงคลนามให้ปรากฏเป็นมิ่งขวัญ ควรแก่การสรรเสริญและความภาคภูมิใจของท้องถิ่น

⁴⁹ วิสัยทัศน์, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obec.info/web/index_view_vision.php?School_ID=1070480102&page=vision.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

พ.ศ. 2511 ได้ขยายการศึกษาจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

พ.ศ. 2541 เปิดขยายโอกาสทางการศึกษา ชั้น ม.1 – ม.3 เป็นปีแรก ซึ่งมีนักเรียนชาย และหญิง รวม 23 คน

ปัจจุบันโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) มีนักเรียนจำนวน 596 คน ข้าราชการครู 32 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน ลูกจ้างชั่วคราว 2 คน รับผิดชอบเด็กในเขตบริการตำบลหนองอ้อ หมู่ที่ 5, 10, 11, 13 และ 15⁵¹

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์ ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 มีภาวะผู้นำแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารงานการกระตุ้นเยาว์ปัญญาส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก⁵²

พระครูสังฆรักษ์จรัญ จุ่นติวังษ์ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถิพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมอยู่ในระดับสูง 2) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในภาพรวมแตกต่างกัน นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์, ด้านความมีน้ำใจเสียสละ, ด้านความประหยัด, ด้านความสามัคคี

⁵¹ ความเป็นมา รร.วิถิพุทธ, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obec.info/web/index_view_history.php?School_ID=1070480102&page=history.

⁵² ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์, “ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552), บทคัดย่อ.

และด้านความยุติธรรมแตกต่างกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบด้านความซื่อสัตย์ และด้านความยุติธรรมแตกต่างกัน นักเรียนที่มีอาชีพของมารดาต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความยุติธรรมแตกต่างกัน และนักเรียนที่มีรายได้ของบิดา-มารดาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจเสียสละแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ สามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนพบว่า ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 ส่วนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 และด้านกายภาพ ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมร้อยละ 39.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05⁵³

ณัฐดล โกมลสิงห์ ศึกษาเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลกระทบ และปัญหาในการดำเนินงานดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่าขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา และขาดความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน ด้านกระบวนการพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริหารพุทธธรรม และการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ด้านผลผลิตพบว่านักเรียนมีลักษณะการศึกษารพัฒนา กาย ศิล จิตและปัญญาได้ไม่ครบทุกคน และไม่สามารถนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และด้านผลกระทบพบว่าบริเวณโรงเรียนยังมีแหล่งอบายมุขที่ยั่วยุนักเรียน จนไม่สามารถปฏิบัติตนได้ตามหลักการพัฒนากาย ศิล สมาธิ และปัญญา⁵⁴

พระมหาเทพอาทิตย์ กิตติญาโณ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

⁵³ พระครูสังฆรักษ์จรัญ จุ่นติวังษ์, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552), บทคัดย่อ.

⁵⁴ ณัฐดล โกมลสิงห์, “การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2” (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), บทคัดย่อ.

และ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการรับรู้การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถิพุทธของพระภิกษุอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับ คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีการรับรู้การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถิพุทธของพระภิกษุอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับคือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การนิเทศการศึกษา และการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา⁵⁵

เจษฎา สิงหระ ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ระดับการดำเนินงานของพระบริหารของครูผู้สอนโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดอ่างทองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและมีเจตคติในระดับเห็นด้วยมากที่สุด รวมถึงมีความพร้อมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในระดับมาก ด้านการจัดการวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการจัดวิถิพุทธสู่การเรียนรู้ในระดับมาก ด้านกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในกิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนาในระดับมาก ด้านการพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถิพุทธ และด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชนในระดับมาก⁵⁶

งานวิจัยต่างประเทศ

ลาเนียร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การกระตุ้นในเรื่องจริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในชนบท) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จะเห็นได้ว่า

⁵⁵ พระมหาเทพอาทิตย์ กิตติญาโณ, “การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถิพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยุธยา เขต 1 และ เขต 2” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2550), บทคัดย่อ.

⁵⁶ เจษฎาสิง สิงหระ, “แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดอ่างทอง” (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 107-108.

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องกระทำ จะต้องประสานสัมพันธ์กันทั้งระบบครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และระบบอื่น ๆ ในสังคม ในอันที่จะส่งเสริมเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดี ดังนั้นทุก ๆ ฝ่ายในสังคมไทยจำเป็นต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมโดยเร่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะเยาวชนทั้งหลายเพื่อความสุขของสังคมในอนาคต โครงการโรงเรียนวิถีพุทธจึงนับได้ว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งตอบสนองสังคมไทยให้คงสภาพอยู่ได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ⁵⁷

เดวิส (Davis) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารและผลที่มีการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมของผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปรับปรุงโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมี 4 ด้าน คือ การเน้นผลสัมฤทธิ์ การจัดระเบียบความเป็นระเบียบเรียบร้อย การประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และการสนับสนุนได้รับการรับรู้จากกลุ่มครู⁵⁸

ไอเคน ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมความเป็นผู้นำของบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการท้องถิ่นของโรงเรียนอาชีวศึกษาในรัฐแทนเนสซีโดยใช้แบบสอบถาม LBDO ทดสอบผู้อำนวยการและอาจารย์ในโรงเรียนอาชีวศึกษา 30 แห่ง แบบสอบถามนั้นอธิบายถึง พฤติกรรมความเป็นผู้นำด้านเนื้องาน และด้านเน้นบุคคล ทั้งที่เป็นจริงและควรจะเป็น หรืออุดมคติ ซึ่งการวิจัย พบว่า ผู้อำนวยการได้ประเมินค่าการทำงานจริงของตนมากกว่าความคิดเห็นของอาจารย์ ทั้งผู้อำนวยการและอาจารย์มีความเห็นในด้านเนื้องาน และด้านเน้นบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ และอาจารย์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรจะเป็นของผู้บริหาร ด้านเนื้องาน และด้านเน้นบุคคล มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างมีนัยสำคัญและจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นจริงกับพฤติกรรมที่ควรจะเป็นของผู้อำนวยการทั้งผู้อำนวยการและอาจารย์ต่างเห็นว่า ผู้บริหารควรมีพฤติกรรมด้านเนื้องานและด้านเน้นบุคคลสูงกว่าที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน⁵⁹

⁵⁷ S. P. Lanier, *Promotion moral and conceptual development in rural adolescents* (London: Routledge and Kegan Pual, 1993), 28.

⁵⁸ Eddie L. Davis, "The Leadership Behavior of Principals and Their Effect on School Improvement in Effective Urban High School. (Urban School)" *Dissertation Abstracts International* 53 (June 1993): 4144.

⁵⁹ William Curtis Aiken, "The Leadership Behavior of Selected Local Director of Vocational Education in Tennessee" *Dissertation Abstracts International* 37, 9 (February 1977): 5075-A.

โอซากะ ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการให้ความเห็นเกี่ยวกับจริยศึกษาสำหรับประสบการณ์
 ขั้นเริ่มต้นในการใช้แบบพัฒนาตามขั้นตอนของโคลเบอร์ก ใช้รูปแบบการพัฒนาการทางจริยธรรมของ
 โคลเบอร์ก สำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจอร์เจีย การวิจัยครั้งนี้ต้องการเสนอพัฒนาการของหลักสูตร
 การสอนของครูโดยมีแบบอย่างพัฒนาการของโคลเบอร์ก ที่กล่าวว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมเกิดขึ้น
 ทีละขั้นในโครงสร้างทั้ง 6 ขั้น เป็นผลจากปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทุกคนจะผ่าน
 ขั้นต่ำโดยไม่มีใครกระโดดข้ามขั้น แต่ว่าก้าวช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหา
 ทางสังคมอย่างสม่ำเสมอ เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะเปลี่ยนจริยธรรมจากขั้นหนึ่งไปอีกขั้นหนึ่ง⁶⁰

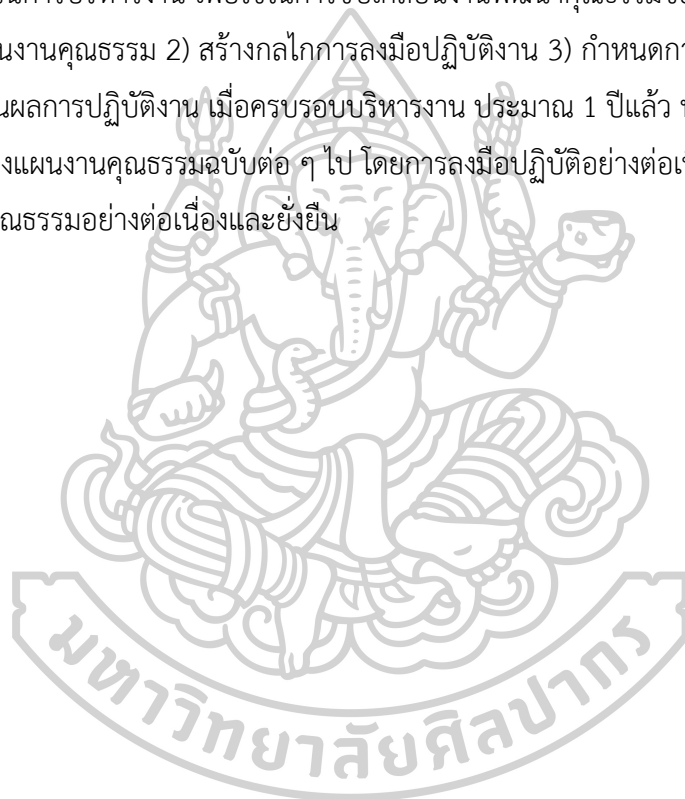
ชโรเดอร์ ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำของหัวหน้าแผนกวิชาในความเป็นจริงและ
 ในอุดมคติ พบว่า 1) คะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำด้านมุ่งมั่น และมุ่งสัมพันธ์ในความเป็นจริงตาม
 ความเห็นของหัวหน้าแผนกวิชาสูงกว่าคะแนนที่ได้รับจากอาจารย์ 2) คณะอาจารย์คาดหวังเกี่ยวกับ
 พฤติกรรมความเป็นผู้นำในอุดมคติของหัวหน้าแผนกวิชาในด้านมุ่งมั่นสัมพันธ์ไว้สูงกว่าคาดหวังของ
 อนุสาสก์ แต่อุสาสก์คาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำในด้านอุดมคติ ด้านมุ่งมั่นของหัวหน้า
 แผนกไว้สูงกว่าคณาจารย์ 3) ในทัศนะของหัวหน้าแผนกวิชาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำใน
 อุดมคติด้านมุ่งมั่นต่ำ หัวหน้าแผนกวิชาคาดหวังไว้สูงกว่าคณาจารย์ แต่หัวหน้าแผนกวิชากับ
 คณาจารย์มีความเห็นใกล้เคียงกัน เกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำในอุดมคติของหัวหน้า 4) อนุสาสก์
 และหัวหน้าแผนกวิชา มีความเห็นตรงกันว่า บทบาทของหัวหน้าแผนกวิชามีความสำคัญต่อ
 การบริหารมาก และทวีความสำคัญยิ่งขึ้นในอนาคต พร้อมกันนั้น 68% ของอนุสาสก์ และ 62%
 ของหัวหน้าแผนกวิชา มีความเห็นว่า หัวหน้าแผนกวิชาควรจะได้รับกรฝึกอบรมทางการบริหารด้วย⁶¹

⁶⁰ V.C. Osakwe, "Moral education : In the use skill for a beginning experience
 in the use of Kohlbery's stay development" **Dissertation Abstracts International**
 2056-A-2057-A (November 1981): 42.

⁶¹ Glenn Burnett Schroeder, "Leadership Behavior of Department Chairman
 in Selected State Institution of Higher Education" **Dissertation Abstracts International**
 30, 12 (June 1970): 5202-A.

สรุป

หัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือ “การแปลงคุณธรรมให้เป็นจริยธรรม หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์” ดังนั้นในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม ส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้ จึงมีจำเป็นต้อง กำหนดกระบวนการบริหารงาน เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน เมื่อครบรอบบริหารงาน ประมาณ 1 ปีแล้ว นำผลจากการประเมินผล งานมาปรับปรุงแผนงานคุณธรรมฉบับต่อ ๆ ไป โดยการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะพัฒนาให้โรงเรียน เป็นโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีเชิงพรรณนา (descriptive research) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อทราบ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสถานศึกษา จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็นสองส่วน คือ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ข้างต้น จึงได้ลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบโดยเริ่มต้นด้วยการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตำรา เอกสาร ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สือหลากหลายทั่วไปและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำมากำหนดขอบข่ายเชิงอ้างอิงการวิจัยจัดทำโครงร่างการวิจัย ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย ข้อ 1 และ 2 ในขั้นตอนของการดำเนินการ สร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

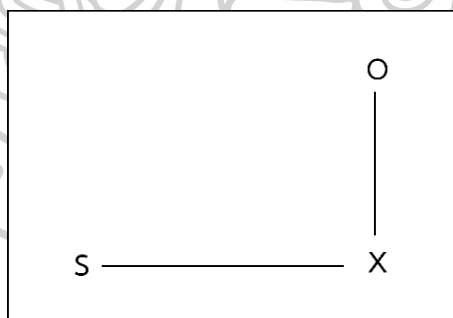
ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบของการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข จัดทำและรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยนี้เกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีแผนแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการวัดครั้งเดียวในลักษณะศึกษาสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิ (diagram) ดังนี้

เมื่อ	S	หมายถึง	ประชากร
	X	หมายถึง	ตัวแปรที่ศึกษา
	O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม รวมทั้งสิ้น 30 คน

ผู้ให้ข้อมูล

กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสถานศึกษาจำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ จำนวน 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน ดังนี้

ตารางที่ 2 ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล (คน)			รวม
		ผู้บริหาร	ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	ครู	
1	วัดโพธิ์รัตนาราม	1	1	8	10
2	วัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์)	1	1	8	10
3	วัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)	1	1	8	10
	รวม	3	3	24	30

ตัวแปรที่ศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

- 1.1 เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิง
- 1.2 อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ไม่เกิน 30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41-50 ปี และ 4) 51-60 ปี
- 1.3 ระดับการศึกษาสูงสุด หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) ปริญญาตรี 3) สูงกว่าปริญญาตรี
- 1.4 ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่หลักของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้บริหาร 2) ครู

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

1) การวางแผนงานคุณธรรม หมายถึง การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล

2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน โรงเรียนพัฒนาไกลในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการสร้างมีส่วนร่วม มีคณะทำงานรับผิดชอบมีนักเรียนแกนนำมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผล

3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน ในช่วงของการปฏิบัติงาน ควรมีการนิเทศงานเป็นระยะ ๆ มีผู้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศติดตามงาน สอนงาน ให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้งานเป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที และปรับปรุงงานให้ดีขึ้นได้ตลอดเวลา การนิเทศติดตามงานจะเป็นการกระตุ้นส่งเสริม เสริมแรง ให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ให้ดำเนินการอย่างราบรื่นจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาอย่างกัลยาณมิตร การนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่องจะเป็นหลักประกันที่ดีต่อความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

4) การประเมินผลการทำงาน การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การประเมินผลควรทำ 2 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลในระดับโครงการคุณธรรม และการประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน ระดับความสำเร็จของโครงการคุณธรรมต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จในภาพรวมของโรงเรียน ดังนั้น การเลือกใช้ตัวชี้วัดจึงมีความสำคัญ และมีผลต่อการแสดงผลความสำเร็จแตกต่างกัน⁶²

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัยเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำแบบนิเทศอาสาดิตตามโรงเรียนคุณธรรม ของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มาปรับปรุงและพัฒนา ให้มีความเหมาะสมกับบริบทการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

⁶² ปัทสวดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), 41-51.

1. แบบสอบถามความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ชนิดลำดับคุณภาพ ห้าระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ในลักษณะเป็นแบบ ตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก (forced choice) ให้ข้อมูลในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่หลักในโรงเรียน

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการขับเคลื่อนงานพัฒนา คุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม คือ การวางแผนงานคุณธรรม สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน กำหนดการติดตามนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน⁶³ โดยผู้วิจัยได้นำแบบนิเทศอาสา ติดตามโรงเรียนคุณธรรมของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินิธิยุวสตรีคุณ ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)⁶⁴ มาปรับปรุงและพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ

แบบสอบถามในตอนี่ 2 มีลักษณะในการจัดลำดับเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert's rating scale) ผู้วิจัยจึงกำหนดระดับคุณภาพและช่วงคะแนน ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ให้มีน้ำหนัก 5 คะแนน
ระดับ 4	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ให้มีน้ำหนัก 4 คะแนน
ระดับ 3	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ให้มีน้ำหนัก 3 คะแนน
ระดับ 2	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับน้อย ให้มีน้ำหนัก 2 คะแนน
ระดับ 1	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้มีน้ำหนัก 1 คะแนน

⁶³ เรื่องเดียวกัน, 41-51.

⁶⁴ Rensis Likert, *New Patternt of Mangement* (New York: McGraw-Hill, 1961),

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โดยการนำแบบสอบถามข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตที่อยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อหาเหตุผลว่าเหตุใดจึงอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด โดยการเลือกผู้ตอบแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างนี้ทั้งหมด 6 คน ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารจำนวน 2 คน 2. ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 2 คน และ 3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 2 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เพื่อให้การสร้างและพัฒนาเครื่องมือดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยได้ออกแบบการสร้างและพัฒนาเครื่องมือออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบนิเทศอาสาติดตามโรงเรียนคุณธรรม ของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มาปรับปรุงและพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาตำรา หนังสือ เอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมและกระบวนการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม จากนั้นนำผลการศึกษามาสร้างและปรับปรุงเครื่องมือภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตัวแปรและขอบเขตที่กำหนด

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of item objective congruence) และคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ผู้ควบคุม

ขั้นที่ 3 นำแบบทดสอบทดลองใช้ (try out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability)

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากร จำนวน 30 คน ตามที่ออกแบบไว้

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากแบบสอบถามในตัวแปรที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตระดับน้อยและน้อยที่สุดจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ โดยไม่ต้องตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มประชากร
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัยผ่านภาควิชาบริหารการศึกษา เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ
5. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้วผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามแต่ละฉบับ
3. จัดทำตารางแจกแจงคะแนน (tally sheet) เพื่อกรอกคะแนนให้สอดคล้องกับแผนการวิเคราะห์ข้อมูลและระเบียบวิธีทางสถิติที่ใช้
4. นำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

เพื่อให้การวิเคราะห์แบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ใช้ค่าความถี่ (frequency : f) และร้อยละ (percentage : %)

2. การวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมผู้วิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standart Deviation: σ) แล้วนำไปเปรียบเทียบตามแนวคิดของเบสต์ (Best)⁶⁵ ดังนี้

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 4.50 – 5.00 หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 3.50 – 4.49 หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่อยู่ในระดับมาก

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 2.50 – 3.49 หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่อยู่ในระดับปานกลาง

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.50 – 2.49 หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่อยู่ในระดับน้อย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.00 – 1.49 หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยการนำผลการวิเคราะห์ในข้อ 2 ที่มีค่าค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : μ) น้อยที่สุดในแต่ละด้าน มาใช้ในการออกแบบสอบถามถึงโครงสร้าง

⁶⁵ W. John Best, **Research in Education**, 4th ed. (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1981), 182.

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อทราบ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 มีแผนแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการวัดครั้งเดียวในลักษณะศึกษาภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ รวมทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือการวิจัยเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น ชนิดลำดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ซึ่งตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำไปเปรียบเทียบตามแนวคิดของเบสต์ (Best) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กับประชากร จำนวน 30 ฉบับ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 โรงเรียน กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนจำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 30 คน จากโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ได้รับการตอบกลับคืนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการบรรยายจำแนกได้เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามคือ 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ จำนวน 3 โรงเรียน กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนจำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 30 คน จากสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน แยกพิจารณาตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน โดยหาค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	- ชาย	8	26.67
	- หญิง	22	73.33
	รวม	30	100.00
2	อายุ		
	- ไม่เกิน 30 ปี	2	6.67
	- 30 - 40 ปี	10	33.33
	- 41 - 50 ปี	9	30.00
	- 51 - 60 ปี	9	30.00
	รวม	30	100.00
3	ระดับการศึกษาสูงสุด		
	- ปริญญาตรี	021	70.00
	- สูงกว่าปริญญาตรี	9	30.00
	รวม	30	100.00
4	ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน		
	- ผู้บริหาร	3	10.00
	- ครู	27	90.00
	รวม	30	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 มีอายุ 30 - 40 ปี มากที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอายุไม่เกิน 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาคือ วุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน เป็นผู้บริหาร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และครู จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

ในการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับใด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์จากค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ได้ผลรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวม

(N=30)

ด้านที่	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
1	การวางแผนงานคุณธรรม	4.46	0.50	มาก
2	สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน	4.39	0.59	มาก
3	กำหนดการติดตามนิเทศงาน	4.38	0.57	มาก
4	การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.36	0.58	มาก
	ภาพรวม	4.40	0.56	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.56$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยดังนี้ การวางแผนงานคุณธรรม ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.50$) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.59$) กำหนดการติดตามนิเทศงาน ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.57$) และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.58$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 - 0.59 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ได้แก่ การวางแผนงานคุณธรรมสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน กำหนดการติดตามนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลตามรายละเอียดในตารางที่ 5 - 8 ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับการบริหารจัดการ
โรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการวางแผนงานคุณธรรม
(N=30)

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม	ค่ามัชฌิม เลขคณิต (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ
1	สภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียนมีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ	4.93	0.25	มาก
2	สภาพแวดล้อม บรรยากาศของชุมชนมีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ	4.47	0.63	มาก
3	การประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก	4.17	0.65	มาก
4	การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	4.27	0.45	มาก
	รวม	4.46	0.50	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการวางแผนงานคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.50$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง ที่ 3 ด้านการวางแผนงานคุณธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียนมีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ ($\mu = 4.93$, $\sigma = 0.25$) สภาพแวดล้อม บรรยากาศของชุมชนมีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.63$) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.45$) การประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.65$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีค่า อยู่ระหว่าง 0.25 – 0.63 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 6 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน

(N=30)

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
1	การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งไว้	4.40	0.62	มาก
2	โครงการกิจกรรมดำเนินงานครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด	4.50	0.51	มาก
3	มีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงาน	4.57	0.50	มาก
4	กระบวนการบริหารงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.40	0.56	มาก
5	กระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง	4.10	0.61	มาก
6	ผู้มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี	4.40	0.67	มาก
7	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี	4.53	0.63	มาก
8	กระบวนการบริหารงานทำให้เกิดการรับรู้ของชุมชน	4.33	0.61	มาก
9	การศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งด้านวิชาการ	4.23	0.57	มาก
รวม		4.39	0.59	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.59$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับ

ค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงาน ($\mu = 4.57, \sigma = 0.50$) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ($\mu = 4.53, \sigma = 0.63$) โครงการกิจกรรมดำเนินงานครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด ($\mu = 4.50, \sigma = 0.51$) กระบวนการบริหารงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.40, \sigma = 0.56$) การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งไว้ ($\mu = 4.40, \sigma = 0.62$) ผู้มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ($\mu = 4.40, \sigma = 0.67$) กระบวนการบริหารงานทำให้เกิดการรับรู้ของชุมชน ($\mu = 4.33, \sigma = 0.61$) การศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ ในภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งด้านวิชาการ ($\mu = 4.23, \sigma = 0.57$) กระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.10, \sigma = 0.61$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ามีความอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.67 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับการบริหารจัดการ โรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการกำหนดการติดตาม นิเทศงาน

(N=30)

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
1	นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมสม่ำเสมอ	4.43	0.63	มาก
2	ผู้บริหารเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม	4.33	0.55	มาก
3	ครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม	4.43	0.57	มาก
4	พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมหลักของนักเรียนในภาพรวม	4.37	0.49	มาก
5	เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน	4.67	0.48	มาก

ตารางที่ 7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน (ต่อ)

(N=30)

ข้อ	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
6	มีองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม	4.20	0.66	มาก
7	การนิเทศติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้กำลังใจโรงเรียนโดยนิเทศอาสา ของมูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยจะประสานงานกับนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นกำลังใจให้กันและกัน	4.23	0.63	มาก
	รวม	4.38	0.57	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า การบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.57$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่าการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง ที่ 3 ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิม เลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจาก ทุกภาคส่วน ($\mu = 4.67$, $\sigma = 0.48$) ครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.57$) นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมสม่ำเสมอ ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.63$) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมหลักของนักเรียนในภาพรวม ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.49$) ผู้บริหารเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.55$) การนิเทศติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้กำลังใจโรงเรียนโดยนิเทศอาสา ของ มูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยจะประสานงานกับนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นกำลังใจให้กันและกัน ($\mu = 4.23$, $\sigma = 0.63$) มีองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับ

การจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.66$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.49 - 0.66 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 8 ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับการบริหารงานโรงเรียน คุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

(N=30)

ข้อ	การบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ระดับ
1	กระบวนการบริหารงานส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมของนักเรียน	4.23	0.57	มาก
2	ครูเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน	4.53	0.51	มาก
3	ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ ความดี	4.30	0.65	มาก
4	โครงการนี้ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม	4.53	0.51	มาก
5	โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรมแนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนา/ต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป	4.20	0.66	มาก
	รวม	4.36	0.58	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า การบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง ที่ 3 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.58$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่าการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.51$) โครงการนี้ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.51$) ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ ความดี ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.65$) กระบวนการบริหารงานส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมของนักเรียน ($\mu = 4.23$, $\sigma = 0.57$) โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.66$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.51 - 0.66 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ในแต่ละด้านจะปรากฏเป็นตัวแปรที่ค่ามีขั้วมีเลขคณิตน้อยที่สุด จึงนำมาทำการสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้างนี้ทั้งหมด 6 คน ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารจำนวน 2 คน 2. ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 2 คน และ 3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 2 คน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการวางแผนงานคุณธรรม ข้อการประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรดำเนินการ SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสที่อาจเกิดขึ้นนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

1.2 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมอง ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรมร่วมกำหนด “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนแผนงานคุณธรรมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีทิศทาง

2) แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน ข้อกระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวก ตั้งคำกล่าวที่ว่า “แบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน”

2.2 ผู้บริหารและครูปฏิบัติตนตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก โดยตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติและกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2.3 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทางของโรงเรียน

3) แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน ข้อมืองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครู เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผู้บริหารหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในการนิเทศติดตามงาน ควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตรได้

3.2 ผู้บริหารหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในการนิเทศติดตามงานมีความสามารถในการแนะนำ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรม/กิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางานคุณธรรมของโรงเรียน อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมได้

4) แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ข้อโรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอด เพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป ปรากฏผลดังนี้

4.1 ผู้บริหารควรมีวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นำคุณธรรมอัตลักษณ์ที่ระบุพฤติกรรมมาใช้เป็นหลักในการประเมินผล

4.2 ผู้บริหารควรมีการกำหนดแผนงาน โครงการ และระยะเวลาในการติดตามเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นแจ้งให้ครูผู้สอนภายในโรงเรียนทราบ เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และลงมือปฏิบัติเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง

4.3 ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้รูปแบบกัลยาณมิตรสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาให้นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดียิ่งขึ้น

4.4 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีองค์ความรู้ สามารถสร้างนวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม มีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ซึ่งสามารถนำไปสู่คุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรมอัตลักษณ์ ในการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นตัวชี้วัดภาพความสำเร็จ

4.5 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ครู บุคลากร นักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เป็นต้น เพื่อร่วมกันหาสาเหตุและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา และนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเกิดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” ดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อทราบ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยประชากรของการวิจัยคือบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ รวมทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำไปเปรียบเทียบตามแนวคิดของเบสต์ (Best) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” ผลปรากฏดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การวางแผนงานคุณธรรม สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน กำหนดการติดตามนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 มีรายละเอียดรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม คือ ร่วมดำเนินการ SWOT analysis และให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมองใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรม 2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน คือ ประพฤติตน

เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ปฏิบัติตนตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และ ร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน ใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทาง 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน คือ ให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร และแนะนำ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรม/กิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางานคุณธรรมของโรงเรียน 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ กำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ครูเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัย เรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ได้มีการวางแผนงานคุณธรรมโดยให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียน และชุมชน เพื่อให้มีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยมีการประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น วางแผนในการการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำในลักษณะ “พี่ทำนำ น้องทำตาม” สร้างแบบอย่างที่ดีจากการลงมือปฏิบัติ มีการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมดำเนินงานอย่างมีทิศทางตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ / กิจกรรมที่ตั้งไว้ ตามระยะเวลาที่กำหนด มีการสร้างเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งกระบวนการบริหารจัดการยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น ผู้มีส่วนร่วมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เป็นการกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ของชุมชน ทั้งนี้ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมนั้นผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เล็งเห็นความสำคัญของการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี จึงมีการจัดการศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งด้านวิชาการและความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ยังมีการกำหนดการติดตามนิเทศงาน โดยสังเกตพัฒนาการด้านพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมของนักเรียน โดยผู้บริหารและครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม มีการติดตามและนิเทศ

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน ร่วมสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีการนิเทศติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้กำลังใจโรงเรียนโดยนิเทศอาสา ของมูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยจะประสานงานกับนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นกำลังใจให้กันและกัน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานในกระบวนการบริหารจัดการซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมของนักเรียน ครูได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อคัดเลือกเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้ คู่ ความดี ซึ่งผลจากการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในสำคัญของคุณธรรมโรงเรียนสามารถนำนวัตกรรมที่ได้จากการจัดกิจกรรม และแนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของดาวสวรรค์ พวงสมจิตต์ เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่าการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับณัฐดล โกมลสิทธิ์ เรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนงานคุณธรรมมีค่ามัธยฐานเลขคณิตสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 มีการปรับกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีหลักในการทำงาน วางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความรู้รอบคอบ รัดกุม เป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและยอมรับในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม โดยเฉพาะนักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน ให้ตระหนักได้ว่า การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบให้ประสบผลสำเร็จ จึงเป็นการเสริมสร้าง และปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมที่ยั่งยืน มีการกำหนดและเน้นการปลูกฝัง พัฒนา และสร้างเสริมคุณธรรมหลักที่เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่คุณธรรมอื่น ๆ เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความพอเพียง ความกตัญญูกตเวทิตี และความมีจิตอาสา อย่างเข้มแข็งจริงจัง และต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการทำงาน การวางแผนงาน การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเป็นหลักในการบริหารจัดการ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ให้มีภูมิคุ้มกันทางสังคมในยุค

ปัจจุบันด้วยการการมีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีมาสู่การปฏิบัติในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม พัฒนานักเรียนให้มีทักษะในการคิด การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และความคิดสร้างสรรค์ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะวิชาการ และกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ ใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีงามจากการลงมือปฏิบัติจริง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของด้วยความภาคภูมิใจ ให้นักเรียนตระหนัก เห็นคุณค่า และมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ตระหนักว่าการขับเคลื่อนการสร้างเสริม และพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม นักเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ รอบคอบ ชัดเจน และรัดกุม จึงได้กำหนดกระบวนการขับเคลื่อนคุณธรรมในสถานศึกษา และสร้างแผนงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เทศบาลของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้กล่าวถึงแผนงานคุณธรรมไว้ว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล ซึ่งโรงเรียนควรพิจารณาแนวทางการบูรณาการงาน โครงการ โครงงาน กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นภายใต้แผนงานต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านวินัย ด้านกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น มาบริหารจัดการภายใต้เป้าหมายเดียวกันของโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งงบประมาณ บุคลากร ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประการสำคัญผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการงานต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างทีมงานที่ดี ซึ่งจะส่งผลที่ดีในการพัฒนาโรงเรียนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา สิงหรา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ระดับการดำเนินงานของพระบริหารของครูผู้สอนโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์จรัญ จุ่นดิวงษ์ เรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา สิงหรา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการถือกุศลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชนในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 พบว่า 1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม ข้อการประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรม

เป้าหมาย”และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก คือ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรดำเนินการ SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสที่อาจเกิดขึ้นนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมอง ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรมร่วมกำหนด “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนแผนงานคุณธรรมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีทิศทาง 2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน ข้อกระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารและครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวก ดังคำกล่าวที่ว่า “แบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” สามารถปฏิบัติตนตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก โดยตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติและกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทางของโรงเรียน 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน ข้อมีองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม คือ ผู้บริหารหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในการนิเทศติดตามงาน ควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตรได้ มีความสามารถในการแนะนำ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรม/กิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางานคุณธรรมของโรงเรียน อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมได้ 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ข้อโรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป คือ ผู้บริหารควรมีวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นำคุณธรรมอัตลักษณ์ที่ระบุพฤติกรรมมาใช้เป็นหลักในการประเมินผล มีการกำหนดแผนงาน โครงการ และระยะเวลาในการติดตามเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นแจ้งให้ครูผู้สอนภายในโรงเรียนทราบเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และลงมือปฏิบัติเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง ทั้งนี้ควรติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้รูปแบบกัลยาณมิตรสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดียิ่งขึ้น ในการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นตัวชี้วัดภาพความสำเร็จ และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ครู บุคลากร นักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เป็นต้น เพื่อร่วมกันหาสาเหตุและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา และนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเกิดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของดาวสวรรค์ พวงสมจิตต์ เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารงานการกระตุน้เยาว์ปัญญาส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์จรัญ จุ่นติวงษ์ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมอยู่ในระดับสูง 2) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การดำเนินงานตามแนววิถีพุทธสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนพบว่า ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 ส่วนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 และด้านกายภาพ ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมร้อยละ 39.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมควรมีการส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ครูเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม สามารถสร้างนวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม มีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งสามารถนำไปสู่คุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรมอัตลักษณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเดวิส (Davis) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารและผลที่มีการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พบว่า พฤติกรรมของผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปรับปรุงโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมี 4 ด้าน คือ การเน้นผลสัมฤทธิ์ การจัดระเบียบความเป็นระเบียบเรียบร้อย การประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และการสนับสนุนได้รับการรับรู้จากกลุ่มครู และควรมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันหาสาเหตุและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา และนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน เกิดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของลาเนียร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การกระตุน้ในเรื่องจริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในชนบท) พบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องกระทำ จะต้องประสานสัมพันธ์กันทั้งระบบครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และระบบอื่น ๆ ในสังคม ในอันที่จะส่งเสริมเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ในแต่ละด้านจะปรากฏเป็นตัวแปรที่ค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพปัญหา SWOT analysis โดยอาศัยความร่วมมือจากทุก ภาคส่วน เพื่อหาแนวทางในการสร้างคุณธรรมเป้าหมาย คุณธรรมอัตลักษณ์ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ใช้เป็นตัวชี้วัดภาพความสำเร็จของการปฏิบัติงาน สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดหลักในการประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน

2. ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันจากทุกฝ่าย อาศัยกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

3. ผู้บริหารและผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศติดตามงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม ควรมีการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

4. ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ ประเมินผลการปฏิบัติงานควรวางแผนการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งนี้ควรประเมินทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับโครงการคุณธรรม และระดับภาพรวมของโรงเรียน โดยแจ้งผลการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ผู้รับการประเมินทราบทุกครั้งเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง ที่ 3 เผยแพร่ออกไปและเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการหรือผู้ที่สนใจทั่วไป จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ควรศึกษาความคิดเห็นในการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมการศาสนา. **การอบรมคุณธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: กองทุนส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาฯ, 2554.

เกษตรชัย และหิมา. **พฤติกรรมการรังแกของนักเรียน**. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2556.

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน. เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2561. เข้าถึงได้จาก http://www.trueplookpanya.com/new/csa/plookpanya_school_detail/.

ความเป็นมา รร.วิถิพุทธ. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obec.info/web/index_view_history.php?School_ID=1070480102&page=history.

จันทร์ธานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, 2545.

เจษฎาสิ่ง สิงหธา. “แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดอ่างทอง.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ณัฐต โกมลสิงห์. “การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.” สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

ณัฐติยากร วิรุณพันธ์. **โรงเรียนตีประจำตำบล (1 โรงเรียน 1 ตำบล)**. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=16721&Key=news12>.

ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์. “ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

ทิตนา แคมมณี. “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.” ใน **คุณธรรมและจริยธรรมไม่มีขาย สังคมจะมีได้ต้องช่วยกัน**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2556.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. **ปฏิรูปกศ. ทศวรรษที่ 2**. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=11936&Key=news1>.

ปภัสวดี วีระกิตติ และคณะ. **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม**. นนทบุรี: บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2558.

ประวัติโรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์). เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2561. เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obec.info/web/index_view_history.php?School_ID=1070480106&page=history.

พระครูสังฆรักษ์จรรย์ จุ่นติวงษ์. “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

พระมหาเทพอาทิตย์ กิตติญาโณ. “การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยา เขต 1 และ เขต 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2550.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **ร้อยโรงเรียนดีวิถีพุทธชั้นนำ รุ่น 1 : โครงการประเมินเสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.

วัดโพธิ์รัตนาราม. เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2561. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/วัดโพธิ์รัตนาราม>.

วิสัยทัศน์. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก http://data.boppobec.info/web/index_view_vision.php?School_ID=1070480102&page=vision

วีระชัย ยศโสธร. **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจริยธรรมกับการดำเนินชีวิต**. บุรีรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2556.

สดศรี สัตยธรรม. “คุณธรรมของนักการเมืองและนักบริหาร.” ใน **คุณธรรมและจริยธรรมไม่มีขาย สังคมจะมีได้ต้องช่วยกัน**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2556.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. “ระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ว่าด้วยกลุ่มเครือข่าย พ.ศ.2550,” 1 พฤศจิกายน 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. "การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงโรงเรียน."
 ใน หนังสือชุดการประกันคุณภาพการศึกษา, อันดับที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว, 2541.

ภาษาอังกฤษ

- Aiken, W. C. "The Leadership Behavior of Selected Local Director of Vocational Education in Tennessee." **Dissertation Abstracts International** 37, 9 (February 1977): 5075-A.
- Davis, E. L. "The Leadership Behavior of Principals and Their Effect on School Improvement in Effective Urban High School. (Urban School)." **Dissertation Abstracts International** 53 (June 1993): 4144.
- John Best, W. **Research in Education**. 4th ed. Englewood Cliffs (New Jersey: Prentice-Hall, 1981.
- Lanier, S. P. **Promotion moral and conceptual development in rural adolescents**. London: Routledge and Kegan Pual, 1993.
- Likert, R. **New Patternt of Management**. New York: McGraw-Hill, 1961.
- Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. **Educational administration: Concepts and practices**. 5th ed. Belmont. CA: Wadworth/Cengage Learning, 2008.
- Osakwe, V. C. "Moral Education: In the use skill for a beginning experience in the use of Kohlbery's stay development." **Dissertation Abstracts International**, 2056-A-2057-A (November 1981): 42.
- Schroeder, G. B. "Leadership Behavior of Department Chairman in Selected State Institution of Higher Education." **Dissertation Abstracts International** 30, 12 (June 1970): 5202-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

และ

รายชื่อสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ ศธ 6812.2/1367

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

17 ธันวาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม

ด้วย นางสาวณัฐพร สงศรี นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อประกอบการทำวิจัย วิจัย ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดกรุณาแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

รายชื่อสถานศึกษาที่เป็นประชากรที่ศึกษา
กลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ที่	สถานศึกษา	ที่อยู่
1	โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)	ต.หนองอ้อ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
2	โรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์)	ต.หนองกบ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
3	โรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม	ต.ปากแรต อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทาง
และ
รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

ที่ ศธ 6812.2/1367

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

17 ธันวาคม 2561

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)

ด้วย นางสาวณัฐพร สงศรี นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อประกอบการทำวิจัย วิจัย ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดกรุณาแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

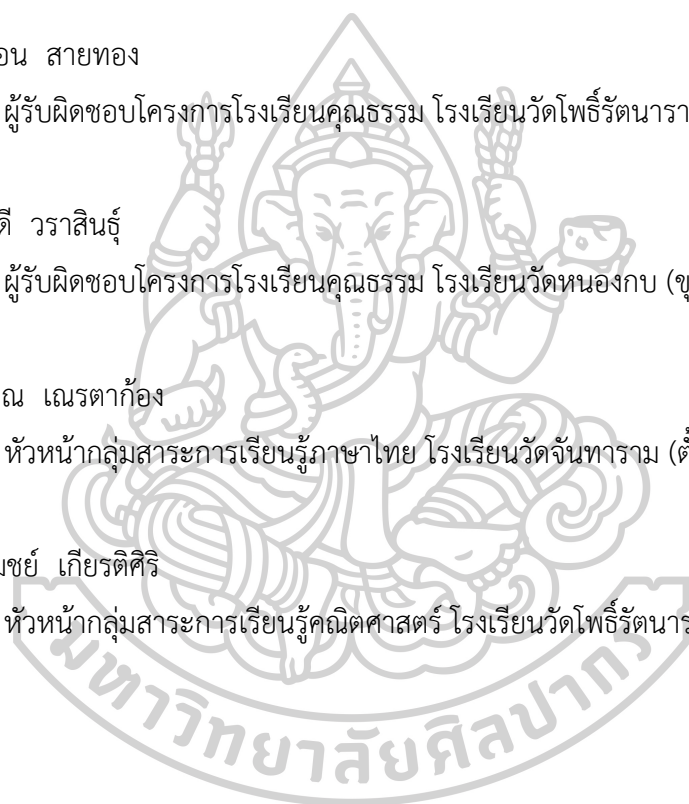
ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

1. นายชัยวัฒน์ มณีโชติ
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)
2. นายณปภัช โล่ห์จินดา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม
3. นางบุญเรือน สายทอง
ตำแหน่ง ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม
4. นางวรรณดี วราสินธุ์
ตำแหน่ง ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวัดหนองกบ (ขุนทองประชานุเคราะห์)
5. นายกฤติภณ เณรตาก้อง
ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5)
6. นายปราโมทย์ เกียรติศิริ
ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนวัดโพธิ์รัตนาราม

แบบสอบถาม

เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

คำชี้แจง : ขอความร่วมมือจากท่านกรอกข้อมูลแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 จำนวน 1 ชุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับความเห็นของท่านและระบุข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมต่อไป

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 หน้า แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้ เป็นตัวเลือก (forced choice) ให้ข้อมูลในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและหน้าที่หลัก ในโรงเรียน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งมีกระบวนการบริหารงานขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม

นางสาวณัฐพร ส่งศรี

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ไม่เกิน 30 ปี 31-40 ปี
 41-50 ปี 51-60 ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
4. ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน
 ผู้บริหาร ครู

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามความเป็นจริงที่ท่านเห็นสมควรในทุกข้อคำถาม ซึ่งแต่ละช่องมีความหมาย

ระดับ	5	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับมาก
ระดับ	3	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ใน
ระดับ	2	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับน้อย
ระดับ	1	หมายถึง	มีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
การวางแผนงานคุณธรรม						
1	สภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียนมีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ					
2	สภาพแวดล้อม บรรยากาศของชุมชนมีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ					
3	การประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก					
4	การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ					
สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน						
5	การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ / เป้าหมายที่ตั้งไว้					
6	โครงการ/กิจกรรมดำเนินงานครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด					
7	มีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงาน					
8	กระบวนการบริหารงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง					
9	กระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง					
10	ผู้มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี					
11	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี					
12	กระบวนการบริหารงานทำให้เกิดการรับรู้ของชุมชน					
13	การศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในภูมิภาคเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งด้านวิชาการ					
กำหนดการติดตามนิเทศงาน						
14	นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมสม่ำเสมอ					

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
กำหนดการติดตามนิเทศงาน (ต่อ)						
15	ผู้บริหารเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม					
16	ครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม					
17	พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมหลักของนักเรียนในภาพรวม					
18	เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน					
19	มีองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม					
20	การนิเทศติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้กำลังใจโรงเรียนโดยนิเทศอาสา ของ มูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยจะประสานงานกับนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นกำลังใจให้กันและกัน					
การประเมินผลการปฏิบัติงาน						
21	กระบวนการบริหารงานส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมของนักเรียน					
22	ครูเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน					
23	ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ ความดี					
24	โครงการนี้ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในสำคัญของคุณธรรม					
25	โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป					

***ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านกรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้ **

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
ข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ชื่อ _____ ตำแหน่ง _____

โรงเรียน _____ วันที่ _____ เวลา _____

จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ในแต่ละด้านจะปรากฏเป็นตัวแปรที่ค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุด ท่านจะมีแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โดยการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างไรบ้าง เรียงตามลำดับ ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม ข้อการประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก

- 2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน ข้อกระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง

- 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน ข้อมีองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนา ศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม

- 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ข้อโรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป

ขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวณัฐพร ส่งศรี
วัน เดือน ปี เกิด	23 สิงหาคม 2534
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 2 วิชาเอกภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2559 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท ศึกษาดูระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	26/2 หมู่ 2 ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี 70110

